

**A személyes és virtuális társas kapcsolatháló megküzdésben való
szerepének vizsgálata egy autizmus spektrum zavarban érintett
gyermek édesanyjának internetes naplójában**

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
1097 Budapest, Ecseri út 3.

A személyes és virtuális társas kapcsolatháló megküzdésben való szerepének vizsgálata egy autizmus spektrum zavarban érintett gyermek édesanyjának internetes naplójában

Kéthely Debóra

Soos Ágota

Autizmus Spektrum Pedagógiája- Tanulásban
Akadályozottak Pedagógiája szakirány
Nappali BA tagozat

Logopédia- Tanulásban Akadályozottak
Pedagógiája szakirány
Nappali BA tagozat

Témavezető: dr. Garai Dóra
Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet
2014.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük témavezetőnknek, Garai Dórának, a dolgozatunk készítése során nyújtott támogatását, építő jellegű ötleteit és folyamatos biztatását. Dolgozatunk az ő szakmai és személyes segítségével nem jöhetett volna létre. Hálásak vagyunk, hogy tudásával és tapasztalataival hozzájárult dolgozatunk megszületéséhez.

Nyilatkozat önálló munkáról, hivatkozások átvételéről

Alulírott, Kéthely Debóra és Soos Ágota kijelentjük, hogy ezt a dolgozatot magunk készítettük és abban csak a megadott forrásokat használtuk fel. Minden olyan részt, amelyet szó szerint vagy azonos tartalommal, de átfogalmazva más forrásból átvettünk, egyértelműen, a forrás megadásával megjelöltük.

Budapest, 2014. október 19.

.....

Kéthely Debóra

.....

Soos Ágota

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETŐ.....	6
II. SZAKIRODALMI HÁTTÉR	8
II.1 Fogyatékos gyermek nevelése a családban: a megküzdés és az elfogadás útjai	8
II. 2. A blog mint a megküzdés eszköze	14
III. A KUTATÁSRÓL	17
III.1. A kutatás célja, kérdésfelvetések	17
III.2. A vizsgált blog kiválasztásának folyamata, a blog jellemzői.....	18
III.3. A vizsgálat folyamata: az elemzéshez használt kategóriarendszer kialakítása... 	19
III.4. A kategóriarendszer kialakításakor felmerült módszertani kérdések és vállalt megoldások	23
III. 5. Etikai kérdések.....	24
IV. AZ EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA	26
IV.1. A blogban megjelenő szereplők bemutatása és elemzése.....	26
IV.2. A blog virtuális kapcsolathálójának elemzése	31
IV.3. A blog írójának társas kapcsolaltrendszere: szubjektíven megélt valóság és a virtuális valóság összevetése	33
IV.4. A kutatásban használt kategóriarendszer használhatósága, fejlesztése	34
V. ZÁRÓFEJEZET	35
VI. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	36
VII. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE	39

I. BEVEZETŐ

Dolgozatunkban egy fogyatékos gyermeket egyedül nevelő édesanya által vezetett internetes napló (blog) leíró vizsgálatát végeztük el. A kutatásunk célja, hogy minél részletesebb képet kapjunk a blog írójának személyes és virtuális kapcsolati rendszeréről. A kutatást két részre bontottuk. Az első részben az internetes napló írójának *személyes* kapcsolati hálóját vizsgáltuk, és az alábbi kérdésekre kerestük a választ: a blog írója kiket említ a blogjában, az említett szereplők milyen funkciókban jelennek meg, illetve a társas atom mely szintjéről származnak? A kutatás második felében a blog szerzőjének *virtuális* kapcsolathálóját elemeztük. Többek között arra voltunk kíváncsiak, hogy a blog írója milyen tartalmakat közvetít a bejegyzéseiben, és hogy kik azok az olvasók, akik gyakran írnak hozzászólást egy-egy bejegyzéshez. Az internetes napló elemzésében nehézséget jelentett számunkra, hogy – bár a blogok vizsgálatáról már jelentek meg hazai és külföldi szakirodalmak – fogyatékos személyek, illetve fogyatékos gyermekeket nevelő szülők által vezetett blog kutatására vonatkozó vizsgálatokat mindössze néhány pszichológus és gyógypedagógus hallgató szakdolgozatában találtunk (Somló, 2010; Abai, 2014).

Éppen a téma újszerűsége és aktualitása vonzott minket, és az a kihívás, amit ennek a kiaknázatlan területnek a vizsgálata jelentett. A fogyatékos emberek és családtagjaik számára az internet kitörési lehetőséget jelent elszigetelt helyzetükből. Egyrészt lehetőségük van megmutatni a lelki fejlődésnek azt a nagyon sajátos és személyes útját, amelyen keresztül mennek a fogyatékosság megtapasztalásától kezdve. Másrészt a világhálón keresztül segítséget kereshetnek, kapcsolatokat építhetnek a virtuális világban. Hogy mit jelentenek a blogok a fogyatékos személyek és családtagjaik alkalmazkodásában, hogy hogyan alakulnak az önszorgató spontán társulások és milyen szükségleteket szolgálnak ki, amelyeket a szakemberek és az intézményhálózaton keresztül nyújtott szolgáltatások nem képesek, különösen érdekes és eddig kevésbé vizsgált kérdése a gyógypedagógiának.

Kutatásunk kezdetekor, a blogok más jellegű elemzésével is foglalkoztunk. Többek között, szeretnénk volna megvizsgálni, hogy az egyes blogok, illetve azok szerzői milyen kapcsolatban állnak egymással. Bár ez a téma is izgalmas kutatási lehetőségeket rejt magában, be kellett látnunk, hogy jelen dolgozat tartalmi és formai keretei nem alkalmasak ennek a vizsgálatnak a leírásához.

Gyógypedagógiai szakmai okok miatt döntöttünk végül úgy, hogy fogyatékos gyermeket nevelő szülő kapcsolatrendszerét vizsgáljuk egy adott blogban, hogy képet kaphassunk arról, tetten érhető-e a szakirodalomban a megküzdés fontos külső erőforrásaként emlegetett társas háló és kapcsolatrendszer sajátosságai.

A holisztikus szemlélet elengedhetetlen a fogyatékos személyekkel végzett munka során. Fontosnak tartjuk ezért, hogy a szakemberek, a közvetlenül érintett személy tágabb környezetének - elsősorban a szülők - fogyatékosághoz való alkalmazkodásáról is szerezzenek ismereteket. A blogon megjelenő bejegyzések és hozzászólások segítségével jobban megismerhetjük a szülőkből végbemenő folyamatokat és kapcsolatrendszerük alakulását.

II. SZAKIRODALMI HÁTTÉR

II.1 Fogyatékos gyermek nevelése a családban: a megküzdés és az elfogadás útjai

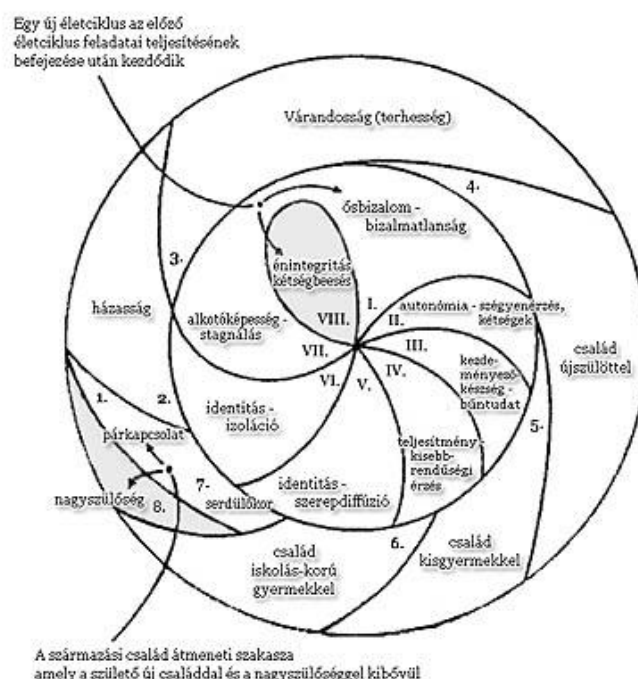
Fogyatékos gyermek születésekor, illetve állapotának felismerésekor a gyermek szülei rendkívül nehéz feladat hárul. Nemcsak szembe kell nézniük az általuk megálmodott, egészséges gyermekük „elvesztésének” tényével, de meg kell tanulniuk feldolgozni és elfogadni gyermekük „másságát”, tipikus fejlődésű gyermekektől való különbözőségét. Ezek a feladatok próbára teszik a szülők mentális és pszichés egyensúlyát, miközben komoly fenyegetést jelentenek a család egészére nézve is. Fontos, hogy a szülők egészséges felnőttként továbbra is képesek legyenek támaszt nyújtani gyermeküknek, gyermekeiknek. Több gyermek esetén különös figyelmet kell fordítaniuk a tipikusan fejlődő testvérekre is, hiszen az új helyzettel nem csak számukra nehéz megbirkózni. A családi és egyéni egyensúly megőrzése, illetve helyreállítása szempontjából nagy jelentőséggel bírhat a tágabb családtól kapott támogatás, a gyermek állapotáról, lehetőségeiről, és a szülők saját szükségleteiről való őszinte beszélgetés is (Tóth, 2008, idézi: Borbély, 2008).

II.1.1. A Család

Minden család olyan természetes társadalmi rendszert alkot, mely sajátos egyéni tulajdonságokkal és szervezett hierarchiával rendelkezik, valamint hatással van tagjainak fejlődésére, életük alakulására. Napjainkban számos különböző formája létezik, melyek különféle kulturális örökségeket hordoznak. A családi rendszerek alakulását és működését rengeteg tényező befolyásolja, ilyen például a társadalom, a tér és az idő, melyben élnek, az etnikum, a rassz, a társadalmi osztály, az anyagi biztonság és az aktuális családi életciklus is (Goldenberg és Goldenberg, 2008). A család bemutatását a témával foglalkozó számos kutatásnak, elméletnek és szemléletmódnak köszönhetően rendkívül sok oldalról közelíthetnénk meg, most azonban csak a dolgozatunk szempontjából általunk legrelevánsabbnak és legfontosabbnak ítélt két témára fókuszálunk.

Családi életciklus modell. A családi élet általános jelenségeinek magyarázatára számos fejlődés-szempon-tú magyarázat született az 1940-es évek végétől kezdődően. Bár igen nagyszámú családszociológus foglalkozott a témával, napjainkban a leginkább elfogadott

modellnek Carter és McGoldrick 1980-ban leírt elképzelését tekintjük, mely szerint az életciklus egy multidimenzionális, multikulturális és többgenerációs szemléletet jelent. Megfogalmazásuk szerint a családi életciklus az egyéni identitást és fejlődést, valamint a társadalmi rendszer hatásait egyaránt magába foglaló természetes közeg (Goldenberg és Goldenberg, 2008). A családi életcikluson belül zajlik a család minden tagjának egyéni életciklusa is, önkéntelenül és elkerülhetetlenül befolyásolva egymás alakulását, a különböző életciklusokban való történések bekövetkeztét. A családi életciklus fejlődési fázisai Erikson szerint a gyermek fejlődési fázisaihoz igazodnak, vagyis a gyermek egyéni életciklusa összefüggésben áll a családi életciklus alakulásával (Kurimay, 2008).

1. ábra: Az eriksoni pszichoszociális fejlődés szakaszainak a családi életciklus nyolc fázisával való összefüggése (Kurimay, 2004, p.163)

A család, McGoldrick és Carter szemlélete szerint, a szélesebb kulturális közeg és a család változási képességére nehezedő többszörös stressz kölcsönhatásában, generációkon átívelve alakul. Vélekedésük szerint a családon belüli szorongást „vertikális” és „horizontális” stresszorok okozzák. A család különböző fejlődési életciklus-váltásokkal, bejósolható és váratlan traumákkal való megküzdésének saját tapasztalatait képviselik a horizontális

stresszorok. Vertikális stresszort jelentenek a több generáción keresztül közvetített, hagyományos családi mintázatok, mítoszok, titkok, illetve a biológiai-genetikai örökség, a temperamentum, és az esetleges veleszületett családi fogyatékoságok is. Ha a vertikális tengelyen már túl sok felhalmozódott feszültség nehezedik a családra, a horizontális tengelyen egy kevés stressz megjelenése is elegendő lesz a családi rendszer működésének megzavarásához, esetleg diszfunkcionálissá válásához (Losonczy, 2005; Goldenberg és Goldenberg, 2008).

A családi életciklus modell szerint a család fejlődésének folyamata olyan szakaszokra tagolódik, melyeken minden család keresztülmegy, és minden szakaszban egy-egy fejlődési feladatot teljesít. Az életciklus során folyamatosan követik egymást a változó, átmeneti időszakok és a viszonylagos állandóság korszakai, melyek következtében újra és újra definiálni kell a családi kapcsolatrendszert és kezelni kell a változó életkörülményekkel járó kihívásokat. Ezen átmenetek során a család sebezhetőbb lehet, segítséget igényelhet. Az életciklus során minden fejlődési szakasznak megvannak a saját, „természetesen előforduló” kihívásai, melyeket normatív kríziseknek nevezünk. Ilyen krízis például a szülővé válás, az „üres fészek szindróma” és a házastárs elvesztése is. A normatív krízisek a fejlődés részének tekinthetők, bekövetkezésük a legtöbb család esetében valószínű. Erikson úgy véli, hogy egy adott fejlődési szakasz krízisei nemcsak az adott szakaszban, hanem az egyén egész élete során jelen vannak, csak változó hangsúllyal és intenzitással játszanak szerepet (Kurimay, 2008). Ezek mellett azonban léteznek olyan krízisek is, melyek nem az átlagos fejlődési folyamat részei. Bekövetkezésük általában váratlan, traumatikus és a velük való megküzdés nagyobb nehézséget jelent, mint a normatív krízisek megélése. Ilyen krízis lehet például egy súlyos baleset, egy családtag hirtelen elvesztése, vagy egy fogyatékos gyermek születése is. Családi traumák esetében azonban életciklusban mindig tapasztalható egy törés a tipikus fejlődésmenethez való visszatérés előtt (Goldenberg és Goldenberg, 2008).

Fogyatékos gyermeket nevelő család esetén a krízisek a következőképpen alakulnak: 1. krízis: Megszületik a sérült gyermek. A szülőkre kezdetben kétségbeesés, tanácstalanság, szégyen, büntudat, szorongás és félelem jellemző, amit szerencsés esetben később elfogadás és a helyzet felvállalása vált fel. 2. krízis: A sérült gyermek kinő a kisdedkorból, és elkerülhetetlenül szembesül a világgal, bölcsődébe, óvodába, iskolába kerül. A szülők ekkor szembesülnek még inkább gyermekük fejlődésének elmaradásával. 3. krízis: A fogyatékos

fiatal kikerül az iskolából, a szüleinek pedig gondoskodniuk kell életének további alakulásáról. Ez a krízis különösen felerősödhet ott – mint Magyarországon is – ahol a fogyatékos felnőtteknek nyújtott szolgáltatások hézagossak, ahol nem alakult ki szolgáltató rendszer. Így a fogyatékos fiatal és családja egyedül maradnak gondjaikkal. 4. krízis: A szülőkre a jövőtől való félelem, aggodás jellemző, nem tudják, mi történik majd gyermekükkel, ha ők már nem tudják gondját viselni. A krízisek egy-egy korszaka akár évekig is elhúzódhat, a négy különböző krízis idején a családnak különböző problémái és igényei vannak (Kálmán, 2004).

II.1.2. A megküzdés folyamatai

Fogyatékos kisgyermek születése esetén a szülők által tapasztalt első és talán legnehezebb kihívás a fogyatékoság tényével való megküzdés, valamint a vágyott egészséges gyermek álmképének elengedése. A fogyatékos gyermek elfogadásának folyamata nagyfokú hasonlóságot mutat a szeretteink elvesztésekor tapasztalható gyász öt szakaszával (1. bezárkózás és hárítás, 2. harag és bűnbakkeresés, 3. alkudozás, 4. szembesülés, elszigetelődés, gyász, 5. elfogadás) (Kübler-Ross, 1988). A fogyatékoság-specifikus megküzdési módok leírásához még igen kevés kutatás áll rendelkezésünkre (Bognár, 2010; Garai és Kovács, 2013), ezért a továbbiakban elsőként az általános, fogyatékoságtól független megküzdési folyamatokról ejtünk szót, majd Bognár Virág kutatása alapján kitérünk az autizmus-specifikus megküzdési folyamatra, elsősorban a társas kapcsolatháló megküzdésben való szerepére.

Megküzdés (coping). Lazarus a stressz kognitív tranzakcionista elméletének (1966), valamint az érzelem kognitív motivációs viszony elméletének (1991) kereteiben alkotta meg a coping fogalmát. A legelfogadottabb és legtöbbet idézett lazarusi definíció szerint *„megküzdésnek tekinthető minden olyan kognitív vagy viselkedéses erőfeszítés, amellyel az egyén azokat a külső vagy belső hatásokat próbálja kezelni, amelyeket úgy értékel, hogy azok felülmúlják vagy felemésztik aktuális személyes forrásait”* (Lazarus, 1966 és Lazarus, 1991, idézi: Oláh, 2005. 57.o.). Lazarus modelljében egy adott személy-környezet interakcióban az érzelem erőssége és minősége, valamint a megküzdés módja egyaránt a kognitív értékelés következménye. A személy-környezet interakció során a kognitív értékelés folyamata egy elsődleges és egy másodlagos értékelésre bontható, melyek dinamikusan kapcsolódnak egymáshoz. Az elsődleges értékelés tágabb értelemben azt tisztázza, hogy mi a jelentősége az

aktuális interakciónak a személy egész életének alakulása szempontjából. A másodlagos értékelés számba veszi a megküzdés során mozgósítható forrásokat.

A megküzdési stratégiák között megkülönböztetünk olyan alapvető stratégiákat, melyeket az emberek a legtöbb feszültségkeltő helyzetben alkalmaznak, illetve olyan megküzdési módokat, melyek specifikus stresszorokhoz kötődnek (például az érzelemszabályozás, ha valamilyen veszteség ér bennünket, vagy a konfrontáció valamilyen kihívás esetén) (Oláh, 2005). A megküzdés iránya szerint két alapvető stratégia különül el: az egyik az érzelempőzpontú megküzdési mód, melynek során az egyén önmagára összpontosítva próbálja visszaállítani az érzelmi egyensúlyát; a másik pedig a problémaközpontú megoldás, melynek célja a problémát létrehozó körülmények megváltoztatása, befolyásolása (Atkinson és Hilgard, 2005). A kiterjedés szempontjából vizsgálva léteznek nagyobb stabilitást mutató megküzdési stratégiák (pl. pozitív szemléletmód), és akadnak olyanok is, melyekkel csak az aktuális szociális környezetünk függvényében élünk (társas támogatás igénylése). A stratégia eredményessége és hasznossága a helyzettől, az adott személy jellemzőitől és az eredményesség és hasznosság különböző területekre való vonatkoztatásától is függ. A megküzdés szorosan korrelál az adott helyzetben uralkodó érzelmi állapottal, hiszen a pozitív és negatív érzelmek különböző stratégiákat mozgósítanak (Oláh, 2005).

A megküzdési folyamat során szintén fontos szerepet töltenek be az adott személy belső és külső erőforrásai. Belső erőforrásként említhetjük például az olyan személyiségtényezőket, mint a kontrollképesség, a tanult leleményesség, a lelki edzettség, az optimizmus és a koherencia érzék, külső erőforrásként pedig például a társas kapcsolatháló szerepét. A személyen belüli erőforrások modern összefoglalása a Pszichológiai Immunrendszer, mely a biológiai immunrendszerhez hasonlóan védi az egyént a káros pszichológiai hatásokkal szemben. Pszichológiai Immunrendszer alatt egészen pontosan az adott egyén megküzdési forráskapacitását alkotó személyiségtényezők egy integrált személyiségen belüli rendszerét értjük (Oláh, 2005). Ez azt jelenti, hogy a Pszichológiai Immunrendszer azokat a személyiségforrásokat jelöli meg, melyek által az egyén képessé válik tartósan elviselni a fennálló stresszhatásokat és eredményesen megküzd a különböző fenyegetésekkel úgy, hogy közben a személyiség integritása, működési hatékonysága és fejlődési potenciálja nem sérül, hanem inkább gazdagodik a stresszel való aktív foglalkozás által (Oláh, 2005). A Pszichológiai Immunrendszer 3 alrendszerre tagolódik: az első a Megközelítő – Monitorozó

Alrendszer, mely a kognitív apparátust a fizikai és szociális környezet megismerésére, megértésére, kontrollálására, a lehetséges pozitív következmények monitorozására hangolja. Ebbe a rendszerbe tartozik az optimizmus, a koherencia érzék, a kontrolléesség és a kihíváskeresés képessége. A második alrendszer az Alkotó – Végrehajtó Alrendszer, mely azokat a személyiségjegyeket foglalja magában, melyek aktualizálásával módosíthatóak a nehezített alkalmazkodási helyzet körülményei, valamint amelyek segítségével a személy képes céljainak elérésére, és önmaga, illetve szociális vagy fizikai környezetének megváltoztatására. Ide tartozó személyiségjegy a leleményesség, a problémamegoldó képesség és a szociális alkotóképesség. A harmadik, Önregulációs Alrendszer feladata a viselkedés összerendezése, kontextushoz igazítása (Oláh, 2005).

Fogyatékoság (autizmus) – specifikus megküzdés, a kapcsolati háló alakulása. Bognár Virág kutatásában az autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyermekek szüleinek megküzdési folyamatait, a családtagok egymás közötti kapcsolatait, valamint a szűk családon kívüli környezet felé irányuló társas kapcsolathálót vizsgálta. Szerinte a megküzdés *egyéni, szándékos kognitív és viselkedéses erőfeszítés a szülők részéről* (Bognár, 2010). Kutatásának egyik elméleti alapját Tunali és Power modellje adta, mely megközelíti az egyéni és családi megküzdés modelljein túllépve, a Maslow-féle szükségleti hierarchia alapján vizsgálja a fogyatékos, illetve autizmussal élő gyermekeket nevelő szülők megküzdési folyamatait. A modell leírja, hogy a szülők, és más családtagok esetében milyen pontokon sérülhet a Maslow-féle szükségletek kielégítése (pl. nagyobb bizonytalanság a jövőt illetően, kevesebb társas interakció és intimitás, stb.), valamint hogyan rendeződnek át ezek a szükségletek és hogyan alakul ki az új családi egyensúly annak nyomán, hogy a szülők átértelmezik saját szülőségüket és szükségleteiket. Fleischmann (2004) autista gyermekeket nevelő szülők blogjait vizsgálva hasonló következtetésre jutott, amennyiben kiemeli a helyzet átkeretezésének lépését, mint fontos megküzdési stratégiát.

A megküzdés és az alkalmazkodás folyamatát jelentősen befolyásolhatja a gyermek állapotának súlyossága is. Bognár Virág a kutatás eredményeként megállapította, hogy egy autizmussal élő gyermeket nevelő család közvetlen környezetének támogatása nagyon sokat segíthet, egy egyedülálló anya esetén pedig különösen fontos lehet a támogató nagyszülők és barátok szerepe a megküzdés folyamatában. Számos egyéb kutatás is megerősítette, hogy a társas tényezők közül elsősorban a házastársi támogatás jelenti a legnagyobb védelmet a

stressz feldolgozása során, ugyanakkor alátámasztották a szükséglet-orientált szakmai ellátások védő hatását is. Ennek ellenére gyakori tendencia a kapcsolati háló beszűkülése autizmussal élő gyermeket nevelő családok esetén, melynek oka sok esetben az, hogy a család nem akar másokat terhelni a problémáival, és inkább a bezárkózást, elszigetelődést választja. Az is előfordul, hogy a család ugyan próbálja fenntartani a számára fontos kapcsolatokat, de nem jár sikerrel. A család elszigetelődését fokozhatja az is, hogy a szülők egy bizonyos idő elteltével már nem szívesen hallgatnak laikus tanácsadók véleményére, inkább szakmai ismeretségeket igyekeznek gyűjteni. A társas kapcsolatháló vizsgálatai az autizmus esetében is bebizonyították a személyes és virtuális kapcsolatháló pozitív hatását az izoláció érzetének csökkentésére (Bognár, 2010).

II. 2. A blog mint a megküzdés eszköze

Mint azt dolgozatunk bevezetőjében már említettük, a fogyatékos személyek és családtagjaik számára az önkifejezés és a segítségnyújtás, -adás, a megküzdés új lehetőségei nyíltak meg az internet elterjedésével. A virtuális világ azonban sok szempontból másképp működik, mint a valóság (Wallace, 2006; Smith-Mackie, 2004; Miller-Shepherd, 2006). Az interneten történő kapcsolatépítésben nem a fizikai közelség a fő szervező erő, hanem a hasonló érdeklődés tartja össze az embereket. A blog megjelenésével bárki számára lehetővé vált, hogy megossza másokkal tudását, véleményét, gondolatait a világhálón. Sok olyan blogot is találunk, amelyek a hagyományos értelemben vett napló szerepét töltik be, ahol a szerző a saját életében történő eseményekről ír.

II. 2. 1. A blog mint narratíva

A blog mint írott szöveg nem a valóságról, hanem annak személyes tükröződéséről mesél, a valóság egyfajta nagyon is szubjektív reprezentációja, amelyben kirajzolódik a szerző konstrukciós-, jelentésadási folyamata (László, 2005). A narratív megközelítés a pszichológiában éppen ezzel: a reprezentáció módjainak tudományos feltárásával foglalkozik, a jelenségek mögötti emberi szándékokat, jelentést, következményeket kutatja (Bruner, 2001). Elvben az elbeszélés végtelen számú világot állíthat elő, de tartalmi-, formai tulajdonságainál, illetve szociális beágyazottságánál fogva nem lehetséges az elbeszélés korlátlan számú

értelmezése (László, 2001). Éppen ezért, a narratív nézőpont alkalmazásával, egy elbeszélésből – mint amilyenek a blogbejegyzések, illetve hozzászólások – megragadhatóvá válik egy személy belső nézőpontja; érvényesülhet a blog írójának és a hozzászóló olvasók valódi hangja.

A narratív pszichológiai szemlélet szervesen kötődik az identitás-alakulás kutatásához. McAdams dolgozta ki az identitás – élettörténet modellt, amely szerint a jól megszerkesztett élettörténet nem más, mint maga a személy identitása (McAdams, 2001). Szokás az emberi tudatot folyamatos áramlásként jellemezni. Az ember egy előrehaladó folyamat része, ezért cselekvésről nem lehet időbeli beágyazottság nélkül beszélni. Az egyén igyekszik saját életének eseményeit egymásra vonatkoztatva megérteni. Az énről szóló elbeszélésekben – Gergenék megnevezésében: szelf-narratívákban (Gergen és Gergen, 2001) – összegződik az önmagunkról szóló tudás, így válnak én-elbeszéléseink az én folytonosságának hordozóivá. (Garai, 2005). Abból a feltevésből, hogy az egyén saját életének eseményeit egymásra vonatkoztatja, az következik, hogy egy elbeszélés vizsgálatánál nincs szükségünk egy ember egész önéletrajzára. Elég, ha egy jól kiválasztott történetet mesél el a vizsgált személy. A blogbejegyzéseket tekinthetjük én-elbeszéléseknek, ezáltal a narratív nézőpont alkalmassá válik ezeknek a szövegeknek a vizsgálatára.

II. 2. 2. Az internetes napló mint az önsegítés lehetséges eszköze. Segítségkérés a hálón.

Az internet támogatja és bátorítja a feltárulkozást. Könnyen az az érzésünk támadhat, hogy olyasmit is elmondhatunk, amit hangosan nem mondanánk ki, különösen nem, ha láthatjuk egymás reakcióit (Wallace, 2006). Ennek tudatában, érthető, hogy miért válnak egyre népszerűbbé a blogok a fogyatékos személyek, illetve fogyatékos gyermeket nevelő szülők körében. Egyrészt, az internet széles társadalmi réteg számára könnyen elérhető, és nincsenek idői és térbeli kötöttségek. A másik fő motívum az anonimitás, ami biztonságot nyújt, ha egy olyan személyes és intim témával kapcsolatban kell nyilatkozni, esetleg segítséget kérni, mint a saját vagy családtagunk fogyatékosága. A blogokon terjedő tudástartalmak felhasználásának megvan azonban az a veszélye, hogy köztük számos szakmailag vitatható ismeretanyag is található.

Egy másik lehetséges oka is van annak, hogy az internetes napló az önsegítés eszköze lehet. Számos kutatás foglalkozott annak a megfigyelésnek lehetséges okaival, hogy azok, akik naplót vezetnek, vagy akik traumatikus élményeiket leírják, alacsonyabb szintű stresszt és szorongást mutatnak, és jobb fizikai egészségnek örvendenek. Pennebaker és munkatársai az 1980-as években több vizsgálatot is végeztek arra keresve a választ, hogy miért van az írásnak pozitív hatása az egészségi állapotra és a viselkedésre. Arra az eredményre jutottak, hogy azoknak a személyeknek javult számottevően az egészségi állapota, akik elbeszélésükben több negatív kifejezést használtak és kevesebbszer alkalmaztak jövő időt. A fájdalmas emlékekkel való szembenézés rövid távon rossz érzésekkel tölti el az embert, de hosszútávon javul a pszichikai és testi egészség (Pennebaker, 2001).

II. 2. 3. Segítségnyújtás a hálón. A blog mint a sorstársi segítségnyújtás eszköze.

Virtuális környezetben is azokhoz a személyekhez kapcsolódunk, és azoknak segítünk leginkább, akikkel egyeznek a nézeteink, vagy akik hozzánk hasonló élethelyzetben vannak. A hasonlóság megítélése azonban gyakran egyszerűen a weboldal / blog neve alapján történik (Wallace, 2006). Az internetes napló alkalmas eszköze lehet a hasonló problémákkal küzdő emberek támogató-, segítő csoportjaihoz való kapcsolódáshoz.

A blogok egyszerű szerkezete az emberi interakciók széles skáláját támogatja. A személyesség mértékét, a támogatott interakciókat befolyásolja pl. a látogatottság vagy a blog írójának személyisége is. A blog aszinkron jellege miatt nem könnyű mély kapcsolatokat kialakítani, azonban alkalmas a kapcsolatfelvételre és a kapcsolati rendszer kiépítésére (Dobó, 2006). A sorstársi segítségnyújtás a blogokon leginkább a hozzászólásokban érhető tetten. Az olvasóknak itt van lehetőségük arra, hogy reagáljanak a blog írójának bejegyzéseire, esetleg a többi olvasó megjegyzésére. Az olvasóknak ezekben a hozzászólásokban lehetőségük nyílik arra, hogy támogatásukról biztosítsák a blog szerzőjét, hogy tudástartalmat nyújtsanak, illetve kérjenek, hogy kifejezzék köszönetüket, de akár kritikát is megfogalmazhatnak.

III. A KUTATÁSRÓL

III.1. A kutatás célja, kérdésfelvetések

Mivel kutatásunk leíró vizsgálat, így hipotézisek helyett inkább kérdésfeltevéseket fogalmaztunk meg munkánk kezdetén. A kutatás célja a tényfeltárás volt. „Mélyfúrást” végeztünk annak érdekében, hogy minél részletesebb képet kapjunk a blog írójának (személyes és virtuális) kapcsolati rendszeréről. Kíváncsiak voltunk arra, hogy a blogot vezető édesanya kapcsolathálója milyen irányban változik a fogyatékos gyermek születése után: a kapcsolatrendszer beszűkül-e (Kálmán, 2004), vagy egyszerre lehetünk tanúi pozitív és negatív irányú változásoknak is, azaz átrendeződésnek (Garai, 2005).

A kutatást két részre bontottuk. A kutatás első részében arra kerestük a választ, hogy hogyan alakul a fogyatékos gyermek családjának – ez esetben az autizmus spektrum zavarral élő kislány anyukájának – a blogban megjelenő személyes kapcsolati hálója, illetve hogyan helyezkednek el az internetes naplóban megjelenő egyes szereplők a blogot vezető édesanya szociális atomjában. Számos kutatás jelezte, hogy a megküzdés fontos külső erőforrása a család, illetve a barátok csoportjai (Szabó, 2003). Katz és munkatársai kutatásukban (Katz és mtsai, 1978) leírták, hogy minél inkább jelen van a társas támogatottság az adott egyén életében, annál valószínűbb a pszichés jóllét magasabb fokának elérése. A kapcsolati tőke a mai világban való helytálláshoz döntő tényező lehet.

Ezek alapján olyan kérdésekre kerestük a választ, hogy a blog írója kiket említ a blogjában, az említett szereplők a társas atom mely szintjéről származnak és mit jelent az átrendeződés. Feltevésünk szerint a többségi társadalom tagjaival való kapcsolat szűkül, miközben több sorstársi segítő jelenik meg a közvetlen segítők között.

A kutatás második részében az internetes napló írójának virtuális kapcsolathálóját vizsgáltuk. Ennek érdekében megvizsgáltuk a bejegyzéseket és a hozzászólásokat is. Többek között arra voltunk kíváncsiak, hogy a blog írója milyen tartalmakat közvetít a bejegyzéseiben: fogyatékos- vagy nem fogyatékos-specifikus témákról ír inkább. Azt is vizsgáltuk, hogy kik azok a személyek, akik rendszeresen követik a blogot, illetve kik azok az olvasók, akik gyakran írnak megjegyzést egy-egy bejegyzéshez. Ehhez kapcsolódóan arra is kerestük a

választ, hogy azok a személyek, akik aktív követői a blognak, a tartalom alapján milyen bejegyzésekre reagálnak.

E részben tehát arra kerestük a válaszokat, hogy mennyire gyakoriak a fogyatékos-specifikus blogbejegyzések. Megjelennek-e és ha igen, milyen arányban más, nem fogyatékosra orientált témák a blog írójának bejegyzésében? Vizsgáltuk továbbá, hogy vajon a fogyatékos, vagy a nem-fogyatékos specifikus témákra reagálnak többen. Hogyan alakul a virtuális segítségnyújtás?

III.2. A vizsgált blog kiválasztásának folyamata, a blog jellemzői

Kutatásunk kezdetekor még nem tudtuk biztosan, hogy egy vagy több blogot szeretnénk-e vizsgálni, ezért internetes keresőoldal segítségével igyekeztünk feltérképezni, hogy milyen mennyiségű és milyen típusú blog közül válogathatunk. A keresőoldal mellett nagy segítségünkre volt az is, hogy a legtöbb blog szerzője a saját blogján feltüntetett egy általa látogatott, kedvelt, vagy a témához kapcsolódó blog-listát, melyek új irányokat adtak a továbbhaladáshoz, és segítségével a blogok közötti kapcsolatrendszer is nyomon követhetővé vált.

Első lépésként azonosítottunk egy blogcsoportot, amelyből a második lépésben kiválasztottuk az általunk vizsgált központi blogot.

Egy véletlenszerűen talált, magyar nyelvű, autizmussal kapcsolatos blogból kiindulva feljegyeztük a blogajánlóban szereplő többi blog nevét, majd ezeken a vonalakon továbbhaladva azonosítottuk a további blogok ajánlóiban szereplő kapcsolódó blogokat.

A blogajánlókban csak azokat a blogokat vettük be vizsgálatunkba, amelyek:

1. magyar nyelvű blogok,
2. fő témájuk nem feltétlenül az autizmus, de a bejegyzésekben megjelenik az autizmus problémaköre,
3. a bejegyzéseket autizmus spektrum zavarral élő személy, autizmus spektrum zavarral élő gyermeket nevelő szülő, esetleg gyógypedagógus, vagy terapeuta írja,
4. a blogot egy vagy akár több személy is írhatja,
5. a blognak nem feltétlenül kell aktívnek lennie, de kapcsolódnia kell legalább egy aktív bloghoz (a blogok linkajánló listáin keresztül).

Ezen szempontok alapján a vizsgálandó blogok számát 23-ra szűkítettük (ld. 1. melléklet), melyek nagy része aktív blog volt, és legtöbbjüket autizmus spektrum zavarral élő gyermek édesanyja írta. Ezután megnéztük, mely blogok találhatóak meg a Facebook-on is. A blogok facebook-os megjelenése ugyanis gyorsabb, de felületesebb információátadást tesz lehetővé (a követők hamarabb értesülnek egy újabb blogbejegyzésről). Ennek elolvasásához azonban el kell látogatniuk a blogra. A facebook-os megjelenés alapján népszerűségi sorrendet állapítottunk meg a blogok között aszerint, hogy Facebook oldaluk hány „like”-ot kapott, vagyis hányan kedvelték őket.

A blogok átnézése után végül abban állapodtunk meg, hogy vizsgálatunk tárgyául egyetlen blogot fogunk kiválasztani, mely az alábbi kritériumoknak kellett, hogy megfeleljen:

1. magyar nyelvű blog,
2. fő témája az autizmus,
3. a blogot egy autizmus spektrum zavarban érintett gyermeket nevelő szülő vezeti,
4. a blog legalább egy teljes éve működik,
5. a blog az idei évben (is) aktív (található benne legalább egy 2014-ben született bejegyzés).

2014. június 5-én, a Facebook oldalak vizsgálata alapján a legnépszerűbb blognak a **www.autizmiussalelni.blog.hu** bizonyult, 1424 „like”-kal. Mivel a blogok közötti kapcsolatok vizsgálatakor is úgy találtuk, hogy erre a blogra hivatkoztak a legtöbbet más internetes naplók, és a blog minden általunk felállított kritériumnak is megfelelt, így ezt az internetes naplót választottuk központi blognak, és egyben vizsgálatunk tárgyának.

III.3. A vizsgálat folyamata: az elemzéshez használt kategóriarendszer kialakítása

Vizsgálatunk során két különböző kapcsolati hálót elemeztünk, ezért a vizsgálatot is két részre osztottuk. Az első rész a blogot vezető édesanya személyes kapcsolati hálójának, a második rész pedig a virtuális kapcsolati hálójának feltérképezésére irányult. Az első rész elemzésében Debóra, a második rész elemzésében pedig Ágota vállalt nagyobb szerepet, majd független

kódolóként segítettük egymás munkáját. Mivel a kutatást összességében közösen végeztük, a dolgozatunk egésze többes szám első személyben íródott.

III.3.1. A blogban megjelenő szereplők és funkcióik

Vizsgálatunk első részének célja a blogot vezető, autizmus spektrum zavarban érintett gyermeket nevelő édesanya személyes kapcsolati hálójának feltérképezése volt. A vizsgálat kezdetekor, az összes bejegyzés átnézése után megállapítottuk, hogy egy adott napon minden esetben csak egy bejegyzés történt, így a bejegyzéseket elegendő volt csak dátum szerint, pontos időpont és cím nélkül megjelölni. A blog első bejegyzésének napjától, 2010. május 12-től az utolsó bejegyzés napjáig, 2014. július 29-ig összesen 45 bejegyzés született. Egy bejegyzést egy tartalmi egységnek tekintettünk, majd minden tartalmi egység szövegét átvizsgálva lejegyeztük az adott egységben megjelenő összes szereplőt, illetve intézményt, pontosan olyan módon, ahogy a blog írója őket/azokat megnevezte. A szereplőket a Microsoft Office Excel program segítségével egy táblázatba összesítettük, melynek y tengelyén a blogbejegyzések, az x tengelyén pedig a szereplők voltak megjelenítve.

A szereplők funkcióinak kódolása. A vizsgálat következő lépése a szereplők funkcióinak elkülönítése volt, aszerint, hogy megjelenésük egy adott bejegyzésben pozitív, negatív, semleges, vagy ambivalens kategóriába sorolható. A kategóriarendszer kialakításához Garai Dóra doktori értekezésének (Garai, 2005) kategóriarendszerét vettük alapul, majd a blog egyedi jellemzőiből kifolyólag a kategóriák meghatározásait kis mértékben átdolgoztuk. Gyakran előfordult, hogy egy adott szereplő egy tartalmi egységen belül többféle funkcióban is megjelent, ilyenkor minden funkcióját külön-külön jelöltük.

A szereplők funkció szerinti elkülönítésének szempontrendszere (a részletes, példákkal illusztrált kategóriarendszert ld. 2. melléklet):

1. Pozitív szereplő
2. Negatív szereplő
3. Semleges szereplő
4. Ambivalens szereplő

A kategóriarendszerbe való besorolás összesítése szintén a Microsoft Office Excel program segítségével valósult meg. Ha egy szereplő egy adott tartalmi egységben többféle funkcióban

is megjelent, azt az adott bejegyzés, illetve szereplő közös cellájában, felsorolásszerűen rögzítettük.

A blogot vezető édesanya által említett szereplőket az alábbi csoportokba soroltuk: Gyerek, Párkapcsolat, Család, Barátok, Sorstársak, Szakemberek, Pedagógusok, Intézmények, Egyéb ismerősök.

Miután a blog összes bejegyzésének szereplőit besoroltuk egy-egy csoportba, megfigyeltük, hogy a blog írója melyik szereplőt hányszor, illetve milyen funkciókban említette. Az említett szereplők csoportjai (család, barátok, stb.) között, megjelenési gyakoriságuk szerint sorrendet állapítottunk meg, mely alapján a szociális atomban elfoglalt helyükre következtettünk.

III. 3.2. A blog virtuális kapcsolathálója

Hagel és Armstrong szerint online közösségnek tekinthető minden olyan online tér, amely lehetővé teszi a tagok/felhasználók közötti kommunikációt a saját maguk által meghatározott témákban (Hagel és Armstrong, 1997, idézi: Csüllög, 2012, 66.o.). A kutatás ezen részében arra voltunk kíváncsiak, hogy blog írójának hogyan alakul a virtuális kapcsolathálója, és arra, hogy milyen segítséget kap a virtuális világban.

A blogbejegyzések tartalmi egységeinek kódolása. A kategóriarendszerek kialakításánál Abai Orsolya szakdolgozatában leírt elemzési folyamatot és kategóriákat vettük kiindulási pontnak (Abai, 2014). Célunk egyben az Abai által felállított kategóriarendszer működésének ellenőrzése egy másik blogon tesztelve. A kategóriarendszer pontosítása hozzájárul ahhoz, hogy megértsük, milyen szükségleteket szolgál ki a szakemberek számára többnyire láthatatlan/ követhetetlen virtuális sorstársi segítségnyújtás. Érdekes ez amiatt is, hogy mi mit adunk szakemberként. Miben más a sorstárs mint a szakember? Kell-e, és ha igen, akkor hogyan lehetne a sorstársi segítséget szervezettebben bevonni a fogyatékos gyermekeket nevelő családok köré épülő szolgáltatásokba, védőhálóba?

Vizsgálatunk ezen részében – Abai kutatásához hasonlóan – tartalmi egységekre kellett bontanunk mind a blogbejegyzéseket, mind a hozzászólásokat. Erre azért volt szükség, mert számos esetben előfordult, hogy egy bejegyzés, illetve megjegyzés nem egy, de több,

mondanivalóját tekintve különálló tartalmat is hordozott. A kutatási eredmény pontosságát veszélyeztette volna, ha nem veszünk figyelembe minden tartalmat. Ezután a meglévő kategóriarendszert alapul véve, elemeztük a blog tartalmi egységeit. Sok volt a hasonló tartalom, de szükség volt a már meglévő kategóriák módosítására, bővítésére, szűkítésére, néhány új kategória létrehozására. A két főkategóriát (fogyatékoság-specifikus, nem fogyatékoság-specifikus) megtartottuk, mert ez a két fő tartalom megjelent az általunk elemzett blogban is. Ezek alá soroltuk a már meglévő, illetve az általunk alkotott új alkategóriákat. Ezek alapján a módosított kategóriarendszerünk a következő kategóriákból állt (a blogbejegyzések tartalmainak részletes, példákkal illusztrált kategóriarendszerét ld. 3. mellékletben):

1. Fogyatékoság-specifikus tartalmak

1.1 Tudástartalom átadása

1.1.1. általános ismeretek az autizmusról

1.1.2. az autista gyermek nevelésével kapcsolatos tartalmak

1.1.3. a fogyatékoság témájához kapcsolódó könyvek, filmek, színdarabok, illetve azokból vett idézetek

1.2 Tudástartalmak iránt való igény kifejezése

1.3 Elfogadás, megküzdés

1.4 Visszatekintő értékelés

1.5 Programok, évfordulók, jeles napok, díjak

1.6 Levél az autista gyermeknek

1.7 Szakemberek, pedagógusok, intézmények

1.8 Híradás, élet az autista gyermekkel

2. Nem fogyatékoság- specifikus tartalmak:

2.1 Összegzés, hitvallás

2.2 Érzelmi híradás

A megjegyzések tartalmi kategóriarendszere. A következő lépésben – hasonló módon a blogbejegyzések tartalmi elemzéséhez, a hozzászólásokat is elemeztük a segítségnyújtás céljára vonatkozó kategóriarendszerrel. (A megjegyzések részletes, példákkal illusztrált kategóriarendszerét ld. a 4. mellékletben.)

1. Pozitív érzelmi viszonyulás:
 - 1.1 Érzelmi támogatás nyújtása:
 - 1.2 Érzelmi támogatás igényének kifejezése
2. Negatív érzelmi viszonyulás
3. Kognitív módon való segítségnyújtás
 - 3.1 Tudástartalom nyújtása
 - 3.2 Tudástartalom iránt való igény kifejezése
4. Kritika, negatív véleménynyilvánítás, egyet nem értés kifejezése
5. Köszönetnyilvánítás
6. Materiális segítségnyújtás (pl. segédeszköz)
7. Egyéb

III.4. A kategóriarendszer kialakításakor felmerült módszertani kérdések és vállalt megoldások

Ha szemrevételezünk egy tematikus blogot, azt gondolhatnánk, hogy könnyű elemezni a tartalmát. Hiszen ezek az internetes naplók általában egy témáról szólnak, jól tagoltak, minden bejegyzés és megjegyzés dátummal, illetve névvel, vagy legalábbis valamilyen azonosítóval ellátott. Ez mind igaz. Ennek ellenére sok, szakmai döntést igénylő nehézséggel kellett szembenéznünk az elemzés során. A következőkben ezeket a nehézségeket és vállalt megoldásukat ismertetjük.

Az írott forma egyes esetekben segíti az elemzést, hiszen egy írásbeli szöveg, vagy annak egyes részei bármikor könnyen hozzáférhetőek. Azonban az internetes naplónak bármely bejegyzését megváltoztathatja vagy kitörölheti annak írója. Erre a mi blogunk esetében is volt példa. A változás azonban nem a kutatás szövegtörzs elemzési szakaszában történt, hanem előtte, amire az egyik blogbejegyzésből következtettünk (ld. 2014. 01. 10.). Mivel a kutatásunkat közvetlenül nem érintette ez a változás, ezért nem volt szükség arra, hogy a szövegtörzs elemzési módszerén változtassunk. Ennek ellenére nem lehet figyelmen kívül hagyni a szöveg utólagos formai és tartalmi módosítását. Még akkor sem, ha az eredeti szöveg nem áll az olvasó rendelkezésére. A bejegyzések utólagos, visszamenő korrekciója ugyanis még inkább ráirányítja a figyelmet az írás identitás-formáló szerepére.

2014. 01. 10.

„Talán feltűnt Nektek, hogy eltűnt jópár korábbi bejegyzés. Az év végén volt pár napom, amíg úgy éreztem, hogy lezárult egy fejezet az életemben, és akkor azt gondoltam, hogy talán jobb, ha lezárom a blogot és mindent ami ehhez kapcsolódik (pl. facebook). Egy pár napig valóban szünet is volt, de ahogy jöttek egymás után a napok és meditáltam az életemen, a tennivalókon, a céljaimon, bevillant egy nagyon fontos gondolat. A múltam is "én" vagyok. És ha ezt nem tudom elfogadni, és a helyén kezelni, akkor semmit se ér az amit önfejlesztés címszóval magamért teszek. A fontosabb bejegyzéseket, amik segíthetnek másoknak akik az út elején járnak, vissza fogom rakni, de ez a 2014-es év tényleg több szempontból is egy tiszta új lap nekünk Szonival.”

Szintén az írott formából adódott az a nehézség, hogy a szövegben nem jelennek meg a nyelv szupraszegmentális elemei, ezért gyakran okozott nehézséget, hogy helyesen értelmezzünk egy-egy bejegyzést, hozzászólást, illetve a blogon megjelenő személyek szerepét. Mivel a kutatás reliabilitása és validitása szempontjából elengedhetetlen volt a szövegtörzs helyes értelmezése, ezért egymás független kódolóiként dolgoztunk. Egymástól függetlenül elvégeztük a kialakított kategóriarendszert alapul véve a bejegyzések és a hozzászólások kategorizálását. Ezután összevetettük besorolásainkat. A blogbejegyzések esetében 75%-os, a hozzászólások kategorizálásának összehasonlításakor pedig 79%-os volt az egyezés. A fennmaradó kérdéses eseteket, szövegrészeket közösen megbeszéltük és egyezsége jutva besoroltuk a meglévő kategóriarendszerbe.

A személyek kódolásánál nehézséget jelentett, hogy a blog írója sok olyan embert említ, akiket nem ismer személyesen (pl. színészek, híres emberek). Jelen kutatásban csak azokat a személyeket és intézményeket vizsgáltuk, akik közvetlen kapcsolatban állnak/álltak a blog írójával, ezért csak ezeket az embereket kódoltuk, a többit figyelmen kívül hagytuk.

III. 5. Etikai kérdések

Az általunk elemzett blog ún. személyes blog. Ezeket az írásokat szokás webnaplónak nevezni. A megnevezés arra utal, hogy a blog sok hasonlóságot mutat a hagyományos, papírra írt naplóval. Az írója intim dolgokat közöl, személyes hangvétellel. Egy hagyományos napló azonban erősen korlátozott számú olvasóval rendelkezik, sokszor csak az író számára hozzáférhető. Ezzel szemben egy blogot bárki elolvashat, hiszen nyilvános. Szerzőjének célja éppen az, hogy sokan olvassák bejegyzéseit. A blog írója visszacsatolásokat is kap az olvasóktól érkező hozzászólások által. Ez talán a legnagyobb különbség a két naplóforma

között: míg a papíralapú naplót egy belső monológhoz hasonlítanánk, addig egy blognak inkább „üzenő füzet” jellege van.

Az internetes tartalmak felhasználásának jogi alapjai még alakulóban vannak. Jelen állás szerint az internetes blogok kutatási felhasználása engedélyezett, amennyiben a weboldal nyilvános területen található, hiszen, ezáltal ugyanabba a kategóriába tartoznak, mint a könyvként vagy folyóiratként kiadott anyagok. Bár egy hasonló, blogokat vizsgáló kutatásban (Fleischmann, 2004) kerestünk blogok vizsgálatára érvényes kutatásetikai vonatkozásokat, de nem találtunk ilyen irányelveket. Ugyan a vizsgálatra nem kértünk engedélyt a blog szerzőjétől, de a szövegek felhasználásakor, elemzésünkben igyekeztünk tiszteletben tartani a személyiségi jogait.

IV. AZ EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

IV.1. A blogban megjelenő szereplők bemutatása és elemzése

Vizsgálatunk során a blogot vezető édesanya által említett szereplőket a személyes kapcsolati háló feltérképezése, a szereplők különböző funkciói, valamint a szociális atomban elfoglalt helyük megállapítása érdekében gyűjtöttük össze.

Az egyes szereplők kategorizálásával kialakított csoportok különböző funkciókban (pozitív, negatív, semleges, ambivalens) való megjelenését a következő táblázat foglalja össze:

Szereplők	Pozitív	Negatív	Semleges	Ambivalens	Összes
A blog írójának kislánya	30	10	28	10	58
A blog írójának családja (szülei, testvére)	0	1	7	0	8
Sorstársak	1	1	10	0	12
Párkapcsolat	0	1	0	0	1
Barátok	3	0	4	0	7
Szakemberek (orvosok, terapeuták, gyógypedagógusok)	4	2	13	0	19
Intézmények (iskola, szakértői bizottság)	1	2	1	0	4
Pedagógusok	1	0	2	0	3
Egyéb ismerősök	3	1	3	0	7
Összesen	43	19	68	10	140

1. táblázat A blog írója által említett szereplők és a hozzájuk kapcsolt funkciók a 45 bejegyzés során.

A táblázat minden oszlopában kiugróan magas számmal jelenik meg a blogot vezető édesanya kislánya. Ennek legfőbb oka, hogy a blog róla, illetve az édesanya vele eltöltött napjairól szól. Ugyanakkor valószínűsíthető az is, hogy a blog írójának kapcsolati hálójában ő tölti be a legfontosabb, központi szerepet, és ő áll pszichológiailag a legközelebb az édesanyához. Azt is fontos azonban megemlítenünk, hogy ambivalens funkcióban az összes bejegyzés során egyedül a kislány jelenik meg. Ennek lehetséges magyarázataként több lehetőségen is

elgondolkodtunk. Elképzelhetőnek tartjuk, hogy az édesanya részéről még nem alakult ki egy állandó, elfogadáson alapuló hozzáállás az autizmus tényével kapcsolatban. Annak ellenére, hogy a bejegyzések során gyakran elhangzik, hogy így szereti és így fogadja el az autizmus spektrum zavarral élő kislányát,

2013. 07. 11.

„Így szeretem Őt ahogy van, és tényleg tudok ezért is hálás lenni.”

valamint spirituális gondolkodásmódjából adódóan életfeladatának, küldetésének tekinti az kislánya nevelését.

2011. 09. 13.

„Anyának lenni szerintem az egyik legklasszabb és legszebb feladat minden nehézségével és szépségével együtt” „Feladat? Ezt osztotta nekem az Univerzum? Akkor nem csüggedek, hanem megoldom.”

Előfordulhat azonban az is, hogy az ambivalencia az éppen aktuális élethelyzetből (pl. iskolaváltás, új gyógypedagógus felbukkanása, a kislány fejlődésében tapasztalható regresszió, stb.), vagy az autizmus spektrum zavarral élő gyermek nevelésével kapcsolatos mindennapi kihívásokból fakad:

2012. 03. 26.

„amikor a gyerek kitepte a haját, és a doki szólt rám hogy vágjuk le kopaszra, vagy amikor orrán száján mindenhol jött valami az üvöltéstől roham közben, vagy azt amikor minden nap azon rettegtem mikor hívják rám a gyámügyet annyit sikítozik a gyerek.”

Egyre több kutatás születik, mely az autizmus spektrum zavarral, Down-szindrómával vagy egyéb pszichiátriai rendellenességgel élő gyermeket nevelő szülők tapasztalatait hasonlítja össze (Lewis at al, 2006, idézi: Bognár 2010, 113 o.), és általánosságban elmondható, hogy a kutatások alapján az autizmussal élő gyermeket nevelő szülők helyzete mutatkozik a legrosszabbnak. Az autizmus, más fogyatékoságoktól eltérően kevésbé kiszámítható, egy autizmussal élő gyermek reakciói pedig sokkal nehezebben bejósolhatóak, mint például egy Down-szindrómás gyermek esetében. (Természetesen ezt az autizmus spektrum jellege, és rendkívül nagy heterogenitása miatt nem általánosíthatjuk minden autizmus spektrum zavarral élő gyermekre.)

A táblázathoz visszatérve azt is érdemes megfigyelnünk, hogy a blog írójának családja (szülei és testvére) a 45 bejegyzés során összesen csak 8 alkalommal jelenik meg, hétszer semleges,

egyszer pedig negatív funkcióban. Ebből nagy valószínűséggel következtethetünk arra, hogy a blogot vezető édesanya életében családja kevésbé jelentős szerepet tölt be és nem nyújt támaszt az édesanyának, sem az autizmussal élő gyermekével kapcsolatosan, sem más formában. A blog szövegében egyértelműen megjelenik, hogy az édesanya szülei nem fogadják el unokájuk diagnózisát:

2010. 09. 05.

„sajnos a szüleim nehezen fogadják el a kislány 'más' állapotát, szerintük csak belemagyarázzák az orvosok meg én is”,

annak ellenére sem, hogy az ő egyik gyermekük (a blogot vezető édesanya testvére) is autizmussal él, és a blog írójánál is fennáll az Asperger-szindróma gyanúja, bár kivizsgálásra a blog utolsó bejegyzésének napjáig nem került sor.

2014. 03. 13.

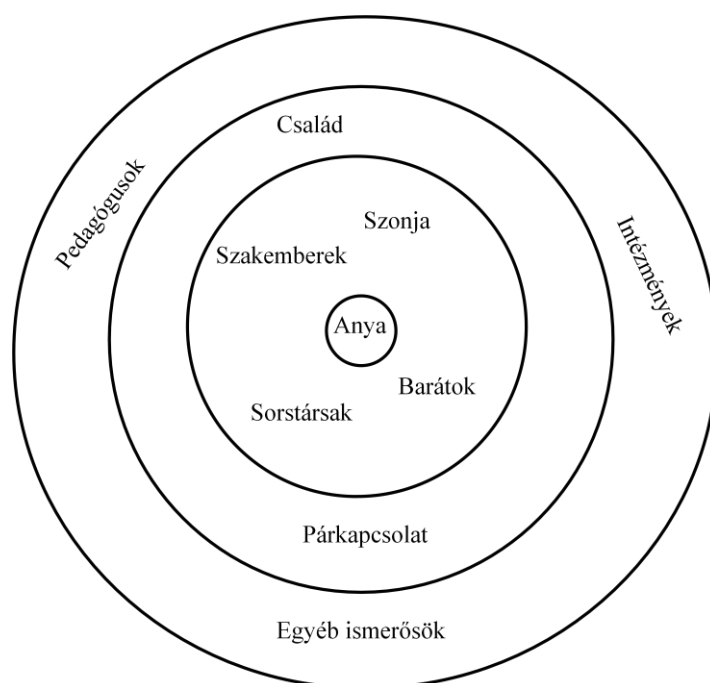
„szerintem a spektrumon vagyok. (kihangsúlyozom: szerintem. Nem mentem el diagnosztizálásra...)” (...) „arról nem is beszélve, hogy amikor legelőször, 3 évesen vittem Szonit egy szakemberhez, az Ő első véleménye az volt, hogy nem a gyereknél van "bibi", hanem nálam”

Jól mutatja a blogban megjelenő kapcsolati háló deformitását, hogy míg az író a családját csak 8 alkalommal, barátait pedig összesen hétszer említette, a szakemberek és sorstársak ennél sokkal többször, és több funkcióban jelentek meg. Szonja után a leggyakrabban említett szereplők a szakemberek (orvosok, terapeuták, gyógypedagógusok), akik összesen 19 alkalommal, négyszer pozitív, kétszer negatív és tizenháromszor semleges funkcióban szerepeltek. A sorstársak említése a 45 bejegyzés során összesen 12 alkalommal történt, egyszer pozitív, egyszer negatív és tízszer semleges funkcióban.

A blogból kirajzolódó szociális atom elemzése. A blogban megjelenő szereplőket Jakob Lévy Moreno módszerének segítségével rendeztem egy szociális atomba. Moreno 1932-ben írta le először a szociális atom fogalmát, mely azt az emberek közötti szocio-emocionális rendszert jelenti, amelyben az egyéni személyiség kiteljesedik, és amely az adott személynek egész sorsát befolyásolja (Zeintlinger, 1991). A rendszer azokat a személyeket fogja össze, akikkel egy adott egyén életének egy bizonyos szakaszában, szoros érzelmi kapcsolatban állt, illetve amely személyekkel szoros érzelmi kapcsolatra vágyott. A szociális atom a legkisebb szociális egység, az egyén szempontjából pedig létfontosságú szocio-emocionális kapcsolatrendszer (Zeintlinger, 1991). A szociális atom egy belső és egy külső magból,

valamint egy körülöttük elhelyezkedő ismeretségi körből áll. A szociális atom középpontjában helyezkedik el az adott individuum, akinek szocio-emocionális rendszerét vizsgáljuk. A szociális atom belső magjában azokat a személyeket találjuk, akik a középpontban lévő egyénnel a legszorosabb érzelmi kapcsolatban vannak. A külső magban azok a személyek helyezkednek el, akikkel az egyén kapcsolatot szeretne létesíteni, vagy fontos lenne számára az ide sorolt személyekkel való kapcsolatának helyreállítása. Az ismeretségi körbe olyan valós személyek tartoznak, akik az egyén számára érzelmileg közömbösek, vagy kevésbé jelentősek.

A blogot vezető édesanya szociális atomját az alábbi ábra segítségével ismertetjük:

1. ábra: A blogból kirajzolódó szociális atom szerkezete

Az ábrára tekintve megállapíthatjuk, hogy a blogot vezető, autizmus spektrum zavarral élő kislányát nevelő édesanya kapcsolati hálójára sokkal inkább az atipikus rendeződés, mintsem beszűkülés jellemző. Az édesanya kislányával rendkívül szoros érzelmi kapcsolatban áll, sokszor ő maga fogalmaz úgy, hogy „szimbiózisban élnek, egységet alkotnak” egymással:

2013. 04. 16.

„én vagyok hozzá a legközelebb, én vagyok a kapocs, külön külön egyéniségek, de mégis EGYSEG vagyunk Anya/Lányaként.”

A bejegyzéseket olvasva az volt a benyomásunk, hogy ez az egység egyfelől rendkívül pozitív és biztonságot szolgáltató, más részről viszont talán egy kicsit túlságosan is szoros és zárt. Azután, hogy a kislány megkapta a diagnózist, az édesanya figyelme szinte kizárólagosan órá korlátozódott, és hagyta, hogy saját kapcsolatai háttérbe szoruljanak:

2014. 01. 10.

„Volt idő míg hittem abban, hogy mindent az autizmushoz kell igazítani. Alig jártam el itthonról Szonival, csak, hogy meglegyen a kis nyugija.”.

Bár a bejegyzéseket olvasva általánosságban elmondható, hogy az édesanya megbékélt a kialakult helyzettel, előfordul, hogy megjelenik a valakihez tartozás, az élmények egy társsal való megosztásának vágya is:

2013. 09. 17.

„Olvasom más szülők blogjait is, és mindenkivel együtt érzek, de a legtöbbjüknel ott van egy bizonyos másik fél...férj, apa, társ. Sokan evezünk az autizmus kovácsolta csónakban, és senkit nem irigylek, meg nem hasonlítgatok, de ahol legalább a család ép, ott legalább este, mikor lerakják a gyermeket aludni, van kivel ezt megbeszélni. Nem is a magány a gond, mert nem érzem magam magányosnak, egyszerűen csak néha jól esne nem egyedül megbírkózni ezekkel.”.

A támogató családi háttér és a párkapcsolat hiánya veszélyeztető tényezőt jelent a stressz feldolgozása során, a szakemberi segítség igénybevétele azonban védő faktorként szolgálhat (Bognár, 2010). Az édesanya szociális atomját vizsgálva láthatjuk, hogy a család és párkapcsolat a külső magban, a szakemberek azonban a belső magban helyezkednek el, vagyis ez esetben feltételezhetjük, hogy a családi és párkapcsolati támogatás hiányát a szakemberek támogatása pótolja az édesanya számára. A szakemberi segítség azonban kizárólag olyan szakemberektől érkezik, akiknek elsődleges feladata valójában a kislány megsegítése, nem az édesanya támogatása. Felmerül a kérdés, hogy mi történik majd, amikor a kislány felnő, és az addig támogató háttérrel biztosító szakemberek eltűnnek az édesanya életéből. Feltehetően ekkor válik majd kiemelkedően fontossá a barátok és sorstársak szerepe, valamint a tőlük kapott támogatás mértéke. A szereplők funkcióinak vizsgálata során láthattuk, hogy a sorstársak az anya életében többnyire semleges funkciót töltenek be, a barátok pedig csak kis számban, és pozitív funkcióban is kevészer fordulnak elő. A személyes kapcsolatokat vizsgálva elgondolkoztunk azon, hogy talán a blog írójánál

esetlegesen fennálló Asperger-szindrómának is köze lehet a személyes kapcsolati háló atipikus rendeződéséhez:

2014. 03. 13.

„a párkapcsolataim sorra azért futottak zátonyra, mert nem tudtam, hogy a kommunikáción kell a leginkább dolgozni”,

erre azonban az elemzett blog alapján nem áll módunkban választ találni.

IV.2. A blog virtuális kapcsolathálójának elemzése

Kihívás volt a blog szerzőjének virtuális kapcsolathálóját vizsgálni, ugyanis szinte lehetetlen nyomon követni az olvasók tényleges számát. A résztvevők lehetnek anonimek, tehát bárkinek lehetősége van arra, hogy álnéven, azonosítóval vegyen részt a blog életében. Ennek egy speciális esete a „leskelődés”, más néven „kukkolás”. A kukkolás (lurking) jellemző tevékenység az online csoportok esetében, a beszélgetés aktív hozzászólói csak a látogatók egy kisebb csoportját takarja, nagy részük – noha folyamatosan olvassák a hozzászólásokat – láthatatlan marad. A szó ez esetben nélkülözi a negatív konnotációt, nem a leskelődés adja a lényegét, hanem a háttérben maradás. Ők alkotják a „csendes tömeget”. Nehéz megbecsülni, hogy mekkora a kukkolók aránya. Ugyan a bejegyzéseknél található egy ún. olvasottsági számláló, de ez csak azokat, az adott weboldalon történt oldalátöltéseket mutatja, amelyek 2013. november 15-e óta történtek.

Tovább nehezítette a dolgunkat, hogy a hozzászólók 47%-át nem lehetett beazonosítani. Itt jegyeznénk meg, hogy egy ilyen közegben előfordulhat, hogy egy személy több azonosító név alatt is írhat megjegyzéseket. Mégis, nem túl valószínűtlen, hogy az, aki esetleg elfelejti az azonosító nevét, vagy a blogba való belépéshez szükséges jelszót, egyszerűen készít magának egy új profilt, másik azonosító névvel. Ebben a kutatásban ezt a tényezőt mi nem tudtuk figyelembe venni. Minden azonosító név mögött egy-egy személyt feltételeztünk.

A tizenhárom beazonosíthatatlan személy a megjegyzések mintegy 1/5-ét írta. A következő legnépesebb csoport az autista gyermeket nevelő szülők csoportja volt. Ők tízen írták a hozzászólások 32,6%-át. A hozzászólók között két autista személyt tudtunk beazonosítani, ők adták a megjegyzések 8%-át. A két autista személy közül az egyik szintén saját blogot vezet. Mivel a kutatás első részében a blog írójának személyes kapcsolathálóját vizsgáltuk, ezért fontosnak tartottuk, hogy a virtuális kapcsolatok vizsgálatánál külön kiemeljük, ha átfedés

található a két rendszer között. Egy barátot tudtunk beazonosítani, aki összesen egy megjegyzést írt (ld. 5. melléklet).

A fenti adatok összhangban vannak a szakirodalmi adatokkal. A hozzászólók nagy része nem beazonosítható, viszont a beazonosítható személyek 100%-a valamilyen módon érintett – maga is autista személy, vagy autista gyermeket nevelő szülő. Tehát igaz az a megállapítás, hogy leginkább azoknak a személyeknek nyújtunk segítséget, akik hozzánk hasonlóak (Wallace, 2006). Nekünk, szakembereknek érdekességképpen jó lenne tudni, hogy hány terapeuta követi a blogot, és hogy van-e szakember a nem beazonosítható hozzászólók között.

IV.2.1. A blogbejegyzések tartalmi jellemzői

A blog írója 45 bejegyzést tett közzé internetes naplójában 2010. május és 2014. július között. A 45 bejegyzést 58 tartalmi egységre osztottuk. A bejegyzések tartalmi vizsgálatánál a tartalmi egységeket vettük alapul. A blogbejegyzések tartalmának 72 %-a fogyatékos-specifikus. A tartalmi egységek kategorizálása után megnéztük, hogy van-e vagy vannak-e olyan kategóriák, amelyekbe szignifikánsan több bejegyzés jutott. A fogyatékos-specifikus tartalmak közül egyértelműen a tudástartalom átadása, illetve a megküzdés és az elfogadás témái voltak a legdominánsabbak. A nem fogyatékos-specifikus tartalmak mindkét kategóriájába közel azonos számú bejegyzés került (ld. 6. melléklet).

Ez az eredmény jól mutatja, hogy a blog írója milyen célokra használja az internetes naplót: egyrészt ventillációs felületként szolgál, ahol a blog szerzője kifejezheti érzelmeit, másrészt sorstársi segítséget nyújt a tudástartalmak átadásával.

IV.2.2. A megjegyzések tartalmi jellemzői

A megjegyzéseket, a bejegyzésekhez hasonlóan tartalmi részekre bontottuk: a 86 hozzászólás 96 tartalmi részt tartalmaz. A megjegyzésekben a hozzászólók kivétel nélkül csak egy-egy tartalmi egységhez szóltak hozzá, ezért minden megjegyzést egynek vettünk, amikor azt vizsgáltuk, hogy a hozzászólók milyen tartalmú bejegyzésekhez szóltak hozzá (ld. 7. melléklet).

A legtöbb hozzászólás a fogyatékos-specifikus tartalmakra érkezett. Az olvasók leginkább azokhoz a bejegyzésekhez szóltak hozzá, amelyben a blog írója tudástartalmat osztott meg az

olvasókkal, vagy amelyekben írója tudástartalmak iránt való igényét fejezte ki. Jelentős számú megjegyzés érkezett azokra a bejegyzésekre is, amelyekben a blog írója a fogyatékossgal való megküzdésről ír. A vizsgálat eredménye hűen tükrözi, hogy melyek azok a tartalmak, amelyek ezekben a blogokban a központi szerepet játsszák. A szülők hozzászólásaikkal leginkább a tudástartalom iránt való igényre, illetve az elfogadásról, megküzdésről szóló részekre reagáltak. Ez jól mutatja, hogy a szülők leginkább azokra a tartalmakhoz szóltak hozzá, amelyekben nekik is van személyes tapasztalatuk, tudásuk; ezeket megosztva segítették sorstársukat.

Kutatásunkban azt is vizsgáltuk, hogy milyen tartalmú megjegyzéseket írtak az olvasók és a blog szerzője. Tehát, hogy milyen jellegű sorstársi segítséget nyújtottak egymásnak. A legtöbb hozzászólással az olvasók tudástartalmat adtak át, érzelmi támogatást nyújtottak, illetve a köszönetüket nyilvánították ki (ld. 8. melléklet).

A blogban megjelenő virtuális segítségnyújtásról szóló vizsgálatunk eredménye kérdéseket vet fel azzal kapcsolatban, hogy vajon mennyire fontos a szakmai irányítottság a fogyatékossgal tényének feldolgozásához. Van-e létjogosultsága az ehhez hasonló ön- és sorstársi segítő fórumoknak? Miben különbözik a sorstársi segítség a pszichológusi segítségtől? Mi mint szakemberek tanulhatunk-e bármit az ezekben a blogokban megjelenő sorstársi segítségnyújtási formákból? Vajon teljesen kiiktatható a szakember segítségnyújtó szerepe a fogyatékossgal való megküzdésben? Érdemes elgondolkoznunk ezeken a kérdéseken.

IV.3. A blog írójának társas kapcsolattrendszere: szubjektíven megélt valóság és a virtuális valóság összevetése

A valóságos és a virtuális kapcsolatok kialakításának folyamata némiképp eltér egymástól. Valóságos kapcsolatok egy adott fizikai helyhez kötődnek és fenntartásukhoz szükséges a személyes jelenlét. Ezzel ellentétben a virtuális kapcsolatok kialakításához nincsenek idői és téri kötöttségek. A virtuális kapcsolatok jellemzője az is, hogy inkább az azonos érdeklődési körű vagy hasonló sorsú személyek között alakulnak ki. A személyes valóságban pedig az

emberek inkább a fizikailag könnyebben elérhető személyek társaságát keresik (Wallace, 2006).

Kutatásunk virtuális kapcsolathálóra vonatkozó vizsgálati része megerősíti ezt a tendenciát, hiszen a legtöbb beazonosítható hozzászóló sortárs is egyben. A személyes kapcsolatháló egészét tekintve a sorstársak száma elenyésző. Bár meg kell említenünk, hogy az általunk vizsgált blog írójának szociális atomja nem tekinthető tipikusnak, hiszen a családi és a baráti kapcsolatok még a sorstársi kapcsolatoknál is kisebb számban fordulnak elő. A virtuális kapcsolatháló vizsgálata során egy olyan személyt tudtunk beazonosítani, aki a blog írójának valóságos kapcsolatrendszeréhez is tartozik. Ezek alapján kijelenthetjük, hogy a blog szerzőjének valóságos, illetve virtuális kapcsolatait összehasonlítva nem tapasztaltunk jelentős átfedést a két rendszer között. Feltételezhetjük, hogy az édesanya, akinek valóságos kapcsolatrendszeréből hiányoznak a szoros értelemben vett barátok és a család, érzelmi támogatásra itt, a virtuális világban talál. Az ő esetében is látszik, milyen fontos valóságot kiegyensúlyozó, megtartó szerepet játszhat a virtuális kapcsolatrendszer a személyes alkalmazkodásban.

IV.4. A kutatásban használt kategóriarendszer használhatósága, fejlesztése

A kategóriarendszerek kialakításához mind a valóságos, mind a virtuális kapcsolati háló elemzése során már meglévő kutatások kategóriarendszeréből indultunk ki (Garai, 2005, Abai, 2014). Az általunk vizsgált blog egyedi jellemzői miatt azonban mindkét kategóriarendszer átalakítására, módosítására szükségünk volt. A személyes kapcsolati háló elemzése során a kategóriák meghatározásának átfogalmazására, a virtuális kapcsolatháló esetében pedig a kategóriarendszer bővítésére volt szükség.

Kategóriarendszereink kialakításával nem titkolt szándékunk a többi, hasonló jellegű blog elemzésének lehetővé tétele a kapcsolati háló megküzdésben való szerepének vizsgálatára. Bár az általunk elemzett blog nem volt ideális a személyes kapcsolati háló által nyújtott segítség típusainak feltérképezésére, mert a blogot vezető édesanya által említett személyek nem elsősorban segítségnyújtó személyként jelentek meg; egy további kutatásban érdemes lenne egy ilyen jellegű kategóriarendszer konstruálása, az általunk felépített virtuális segítségnyújtás mintájára.

V. ZÁRÓFEJEZET

Kutatásunkban egy gyógypedagógiai pszichológiai témát, a társas kapcsolatháló megküzdési folyamatban játszott szerepét vizsgáltuk, egy autizmus spektrum zavarral élő gyermeket nevelő édesanya internetes naplója alapján. A vizsgálat során nemcsak a személyes, hanem a virtuális kapcsolatháló alakulására és megküzdésben való szerepére is kíváncsiak voltunk, valamint feltérképeztük a virtuális segítségnyújtás különböző módjait, típusait is.

Kutatásunk legfőbb kihívását az jelentette, hogy az internetes naplók elemzése napjainkban még viszonylag új terület, így kevés, a témával foglalkozó szakirodalom, kidolgozott módszer, illetve más kutatások leírásából nyert tapasztalat áll rendelkezésünkre. A vizsgálat során többnyire saját gondolatainkra, ötleteinkre támaszkodtuk, melyek olykor zsákutcába vezettek és elképzeléseink átgondolására készítették bennünket.

A kutatás során nemcsak a blogot vezető édesanya személyes és virtuális társas kapcsolathálóját ismerhettük meg, de lehetőségünk nyílt egy autizmus spektrum zavarral élő gyermek és az őt nevelő, egyedülálló édesanya mindennapjaiba, kihívásaiba és küzdelmeibe való mélyebb bepillantásra is.

Mivel kutatásunkban egyetlen internetes naplót elemeztünk, eredményeink csak az adott blogra vonatkoznak, általános következtetéseket nem vonhatunk le belőlük. Elképzelhetőnek tartjuk azonban, hogy az általunk már kidolgozott kategóriarendszerek és a vizsgálat során nyert tapasztalatok birtokában, kutatásunkat a jövőben más blogokra is kiterjesztjük.

A kapcsolatháló további vizsgálata más, fogyatékos gyermeket nevelő szülők esetében lehetőséget jelent, hogy a szülők és a család helyzetét tipizáljuk, és a veszélyeztetettebb családok, szülők jellemzőit kiszűrjük. Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy célzott módon fejlesszük a fogyatékos gyermek szüleinek, családjának kialakított és jövőben kialakítandó szolgáltatásokat.

VI. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Abai O. (2014): *A blogon megjelenő társas kapcsolatháló szerepe a fogyatékossgal való megküzdésben*. Szakdolgozat. Témavezető: Garai Dóra. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest
2. Atkinson, R. C. és Hilgard, E. (2005): *Pszichológia*. (3. átdolgozott kiadás). Osiris Kiadó, Budapest
3. Bognár V. (2010): A szülőség átértelmezése a diagnózist követő időszakban. In: Uő. (szerk.): *Láthatatlanok*. Scolar Kiadó, Budapest, 109-161.
4. Borbély S. (2008): *Kezünkben a diagnózissal. Útmutatás sérült kisgyermeket nevelő családok számára*, Kézenfogva Alapítvány, Budapest
5. Bruner, J., (2001), [1986] A gondolkodás két formája. In: László J., Thomka, B. (szerk.): *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijarat Kiadó, Budapest, 27-57.
6. Csüllög K. (2012): *Kapcsolatok online és offline. Az internet és más infokommunikációs technológiák szerepe a privát kapcsolathálózatokban*. PhD Értekezés. Témavezető: Tardos R. Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia Doktori Iskola, Budapest
7. Dobó M. (2006): Privát napló és IT találkozása a gépasztalon. Egyéni technikai lehetőségek a blogban. In: Falcsik M. (szerk.): *Blogvilág. Egy műfaj születése*. HVG Kiadó, Budapest, 52-62.
8. Fleischmann, A (2004): Narratives published on the internet by parents of children with autism: What do they reveal and why is it important? *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19. 35-43.
9. Garai D. (2005): *Az identitásalakulás fordulópontjai és a megküzdés sajátosságai veleszületetten és trauma következtében sérült mozgáskorlátozott személyek narratívumaiban*. Phd Értekezés. Témavezető: Lányiné E. Á., Bugán A., Debreceni Egyetem, Alkalmazott Pszichológia Doktori Alprogram, Debrecen
10. Garai D. és Kovács L. (2014): Másképpen működnek-e a fogyatékos gyermekeket nevelő családok? A családi működés sajátosságai sérült gyermekek családjában. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 69, 1, 235-262.

11. Gergen, K. J., Gergen, M. M. (2001) [1988] A narratívumok és az én mint viszonyrendszer. In: László J., Thomka, B. (szerk.): *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest, 77-119.
12. Goldenberg, H., Goldenberg, I. (2008): *Áttekintés a családról*. I. Kötet. Családterápiás sorozat 19. Animula Kiadó, Budapest
13. Kálmán Zs. (2004): *Bánatkő*. (4. kiadás). Bliss Alapítvány, Budapest
14. Katz, V., Gordon, R., Iversen, D., Myers, S. (1978) Past history and degree of depression in paraplegic individuals. *Paraplegia*, 16, 8-14.
15. Kurimay T. (szerk.) (2004): *Családterápia és családkonzultáció*. Európai Távoktatási Tankönyv. Coincidencia Kiadó, Budapest
16. Kübler-Ross, E. (1988) [1970]: *A halál és a hozzá vezető út*. Gondolat Kiadó, Budapest
17. László J. (2001): Előszó. Narratív pszichológia: új megközelítés a pszichológiában. In: László J. és Thomka B. (szerk.): *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest, 189-205.
18. László J. (2005): *A történetek tudománya*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest
19. Losonczi Á. (2005): *Sorsba fordult történelem*. Holnap Kiadó, Budapest
20. McAdams, D. P. (2001) [1988]: A történet jelentése az irodalomban és az életben. In: László J., Thomka, B. (szerk.): *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest, 157-174.
21. Miller, C és Shepherd, D (2006): A blog-írás mint társadalmi tevékenység. Műfaji elemzés. *A Hét*. 2, 14, letöltve 2014. 05. 05.: <http://ahet.ro/irodalom/szoveg/a-blog-iras-mint-tarsadalmi-tevekenyseg-mufaji-elemzes-497-85.html>
22. Oláh A. (2005): *Érzelmek, megküzdés és optimális élmény. Belső világunk megismerésének módszerei*. Trefort Kiadó, Budapest
23. Pennebaker, J. W. (2001) [1993]: A stressz szavakba öntése: egészségi, nyelvészeti és terápiás implikációk. In: László J. és Thomka B. (szerk.) *Narratívák V., Narratív pszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest, 189-205.
24. Smith, E. R. és Mackie, D. M. (2004): *Szociálpszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest
25. Somló Z. (2010): *Down-szindrómás gyermeket nevelő szülők megküzdési stratégiái az interneten található, szülők által írt blogok alapján*. Szakdolgozat. Témavezető: GaraiDóra. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest

26. Szabó L. (2003): *A társadalmi támaszt nyújtó személyes kapcsolatháló és a szubjektív életminőség összefüggései az egészséges és a mozgáskorlátozott személyek körében.* Phd Értekezés. Témavezető: Dr. Hankiss E., Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest
27. Wallace, P. (2006): *Az internet pszichológiája.* Osiris Kiadó, Budapest
28. Zeintlinger, K. E. (1991): *A pszichodráma-terápia tételeinek elemzése, pontosítása és újrafogalmazása J.L. Moreno után.* A HÍD Családsegítő Központ, a nemzeti egészségvédelmi intézet, a Caritas Hungarica és a Magyar Pszichiátriai Társaság Pszichohigiénés Egyesületének Kiadványa, Budapest.

VII. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. melléklet: Autista személyek, illetve autista gyermeket nevelő szülők által vezetett blogcsoport kapcsolatrendszere.
2. melléklet: A blogbejegyzésekben megjelenő, a szerző személyes kapcsolatrendszeréhez tartozó szereplők példákkal illusztrált kategóriarendszere.
3. melléklet: A blogbejegyzések tartalmi egységeinek példákkal illusztrált kategóriarendszere.
4. melléklet: A megjegyzések tartalmi egységeinek példákkal illusztrált kategóriarendszere.
5. melléklet: A blogban megjelenő virtuális kapcsolatok (hozzászólók) összesítése.
6. melléklet: Eredmények: blogbejegyzések tartalmi kategóriáinak összesítése.
7. melléklet: Eredmények: megjegyzések tartalmi kategorizálása (milyen bejegyzésekhez szóltak hozzá).
8. melléklet: Eredmények: megjegyzések tartalmi kategóriáinak összesítése (milyen hozzászólások születtek).

1. melléklet: Autista személyek, illetve autista gyermeket nevelő szülők által vezetett blogcsoport kapcsolatrendszere.

[illegible]

2. melléklet: A blogbejegyzésekben megjelenő, a szerző személyes kapcsolatrendszeréhez tartozó szereplők példákkal illusztrált kategóriarendszere.

- a) **Pozitív szereplő:** Az elbeszélővel szoros érzelmi kapcsolatban áll, hozzájárul az elbeszélő személyes integritásának megőrzéséhez, az elbeszélő életét teljesebbé, boldogabbá teszi, esetleg tanácsaival, segítő szándékával járul hozzá az elbeszélő életének megkönnyítéséhez, céljainak eléréséhez. Az is lehetséges, hogy csak aktuálisan jó viselkedésével/egészségi/érzelmi állapotával/fejlődésével okoz örömet az elbeszélőnek.

2012.03.26.

„...Annyi szeretetet kapok Tőle, így is, hogy auti. Lehetne rosszabb. De nem az. Hála Hála Hála! Egy csoda minden nap amikor elkapom egy mosolyát, egy érintését vagy egy pusziját. Szeretem az autista lányom....”

2011.06.05.

„...a legnagyobb lökést és segítséget P. Cs.-től kaptam.....ő tanított meg engem arra, hogyan bánjak a gyerekemmel, hogyan viseljem a rohamokat, hogyan változtassak a hozzáállásomon, ami majd meghozza az eredményt....”

- b) **Negatív szereplő:** Viselkedésével, esetleg rossz egészségi/érzelmi állapotával (akár akaratlanul is) hátráltatja az elbeszélőt, megnehezíti az elbeszélő aktuális élethelyzetben való boldogulását, előre jutását, illetve szomorúságot, bizonytalanságot, aggodást okoz az elbeszélőnek.

2012.03.26.

„...Mindig hátborzongató ha sikít, vagy üvölt, vagy ha tépi a ruháját az embernek. ...”

- c) **Semleges szereplő:** Az elbeszélő leírása alapján az adott szereplő pozitív vagy negatív funkciója nem ismerhető fel, egyértelműen nem megállapítható (de nem is ambivalens). Az is előfordulhat, hogy az adott szereplőt azért tekintjük semlegesnek, mert aktuális cselekedetei nincsenek hatással az elbeszélő helyzetére, érzelmi állapotára.

2010.05.12.

„...Lányom, Szonja 2009 decemberében lett diagnosztizálva gyermekkori autizmussal, amit 2011-ben módosítottak Asperger szindrómára. ...”

- d) **Ambivalens szereplő:** A szereplő egy adott cselekedete/állapota egyszerre tekinthető pozitívnek is és negatívnek is, különböző szempontok alapján.

2011.09.13.

„...Régen alig tudtam kihúzni belőle, hogy miért fordul be. Teljesen magába zárkózott az ingerdömping okozta sokktól, és leginkább a nintendójával vezette le a feszültséget. Most minden reggel ahogy sétálunk a suliba, Ő pityereg, és próbálja összeszedni a gondolatait, hogy el tudja mondani mi az ami miatt nem akar suliba járni...”

A funkció tekinthető negatívnek, mert az adott bejegyzés az édesanya arra irányuló aggodalmáról szól, hogy lánya minden reggel sírva megy iskolába; ugyanakkor tekinthető pozitívnek is, mert az édesanya örül, hogy lánya kifejezi az érzelmeit, és beszél is arról, hogy mi bántja őt.

3. melléklet: A blogbejegyzések tartalmi egységeinek példákkal illusztrált kategóriarendszere.

I. Fogyatékosság-specifikus tartalmak

1. Tudástartalom átadása

Ezen a kategórián belül három alkategóriát különböztettem meg egymástól. Mindhárom alkategóriában tudástartalom átadása történik, de mindegyikben más módon. Az I.1.1. és az I.1.2. alkategóriákban az információ átadása direkt módon történik. A két kategória közötti különbség a személyes tapasztalat meglétében vagy hiányában ragadható meg.

Az I.1.1. kategóriában a blog írója *általános ismereteket fogalmaz meg az autizmusról*, bár ezekben a bejegyzésekben is megjelenhet a blog írójának személyes hitrendszere. A blog írójának véleménye nem feltétlenül egyezik meg a jelenleg tudományosan elfogadott nézetekkel. E gondolatainak az író néhol a szaknyelvi szövegnek megfelelően, néhol azonban a tudományos nyelvet kerülve ad hangot.

Az I.1.2. alkategóriába tartozó bejegyzésekben *az autista gyermek nevelésével kapcsolatos tartalmak* jelennek meg. A szerző a saját életéből vett példákat helyezi a középpontba, ezeken a saját példákön keresztül nyújt információt, illetve fogalmaz meg tanácsokat.

Az I.1.3. alkategóriába tartozó bejegyzésekben a *fogyatékoság témájához kapcsolódó könyvek, filmek, színdarabok, illetve azokból vett idézetek bemutatása* történik. Ezekben a bejegyzésekben vagy bejegyzés- részletekben a blog írója mások példáit helyezi a fókuszba. Ebben az esetben tehát az információnyújtás indirekt formájáról van szó. Abban, hogy pontosan mit -, melyik művet, illetve egy műnek melyik részét,- talál említésre méltónak, abban az író személyes értékrendje jelenik meg. A válogatásban és a kiemelésben ezúttal is megragadható a szubjektív viszonyulás.

Mind a három alkategóriára jellemző, hogy az átadott információk sokszor szubjektívek. Mivel a blog írója maga is érintett, a tudástartalmak a saját tapasztalatit, illetve véleményét tükrözik. Az is előfordul, hogy erős érzelmi töltettel rendelkeznek ezek a bejegyzések.

2011. 05. 08.

„Én azt gondolom, hogy több minden okozhatja ezt az állapotot (ti. autizmust). Tehát van akinél mondjuk higanymérgezés hozza ki, van akinél egy genetikai eltérés, másnál meg más. Durván fogalmazva számomra egy kapcsoló ami rosszfelé kattan bizonyos embereknél, és kinél súlyosabb, kinél kevésbé súlyosabb állapotot idéz elő.”

2. Tudástartalmak iránt való igény kifejezése

A blog írója az olvasókat kéri, hogy osszák meg vele tapasztalataikat terápiáról, segédeszközökről, orvosokról, intézményekről, stb.

2011. 09. 14.

„Hallani már hallottam róla, hogy extra érzékeny hallású autik használnak fülvédőt, de látni még sose láttam, hogy ez milyen. Most épp mi is elérkeztünk ide, hogy szükség van rá, Szoni nem extra, hanem ultramegagiga érzékeny lett a hangokra. [...]Szóval még nem láttam ilyet, és nem is tudom hol lehetne beszerezni. Úgyhogy s.o.s körkérdéssé teszem, aki tudja kérem írja meg vagy ide kommentben, vagy privátban.”

3. Elfogadás, megküzdés

Azokat a bejegyzéseket soroltam ebbe a kategóriába, melyek a gyermek fogyatékoságának elfogadására, a blog írójának megküzdésére vonatkozó leírásokat tartalmazznak. A bejegyzések arra irányulnak, hogy a blogot vezető édesanya hogyan éli meg kislánya sérültségét. Ezek a típusú bejegyzések általában erős érzelmi töltettel rendelkeznek, hangvételük lehet pozitív (bizakodó, biztató) vagy negatív (elkeseredett, lemondó).

Az ebbe a kategóriába tartozó bejegyzések vonatkozhatnak csak a blog írójára. Például, amikor az író elbeszél egy élményt, történetet, amiből erőt merít, vagy egy szomorú eseményt, ami elszomorítja. Ezek a bejegyzések irányulhatnak még a sorstársakra is. A blog írója ilyenkor a többi sorstársat biztatja. Azokat a bejegyzéseket is ide soroltam, ahol a blog szerző a „neurotipikus”, tehát a többségi társadalom tagjait buzdítja elfogadásra. Továbbá azokat a bejegyzéseket, amelyekben a blog írója privát levelekre, kommentekre válaszol, amennyiben ezeknek a bejegyzéseknek a középpontjában az elfogadás, illetve a megküzdés áll.

2011. 08.24.

„Szóval anno én inkább megkönnyebbültem, hogy van válasz a miértekre. Nem nagyon volt idő arra, hogy magamba roskadjak, mert akkor már kettesben éltünk a Szonival, csak azt tudtam, hogy ezt kell elfogadni, mert EZ VAN.”

4. Visszatekintő értékelés

Azokat a bejegyzéseket soroltam ide, amelyben összegző -, hónapokra, esetleg évekre visszamenő,- visszatekintés nyújt a blog írója. (Ld. 2013. 06. 30., 2013. 07. 04., 2013. 07. 11.)

5. Programok, évfordulók, jeles napok, díjak

Az autizmussal kapcsolatos évfordulókat, jeles napokat, díj-átadást és programokat említő bejegyzéseket soroltam ebbe a kategóriába.

6. Levél az autista gyermeknek

A blog írójának nyílt levele jövőbeli, felnőtt lányához.

2011. 09. 15.

„Drága Csillagom! [...] Még csak 8 éves vagy (vagy MÁR 8 éves vagy? :-)), nem tudom mikor jön el a nap, hogy olvasni fogod eme sorokat. De én most Neked írok. [...]”

7. Szakemberek, pedagógusok, intézmények

Ugyan sok bejegyzésben szerepelnek a blog írójának gyermekével foglalkozó pedagógusok, intézmények, terapeuták, de csak említés szintjén. Kevés azonban az olyan bejegyzés, ahol ezek a szakemberek, illetve intézmények főszerephez jutnának. Ezért vettük őket egy kategóriába.

A másik ok, hogy külön kategóriába tagoltuk a szakemberekről szóló bejegyzéseket, az volt, hogy nekünk, (leendő) gyógypedagógusoknak különösen érdekes ez az elemzési szempont. A blog ventillációs felület is; itt van tere annak, hogy a magukat a szülő-szakember kapcsolatban esetleg kiszolgáltatottnak megélő szülők el merjék mondani, fel merjék vállalni a kétségeiket, meg merjék fogalmazni kritikáikat, véleményüket.

2013. 06.26.

„Nézzük csak az iskolát. Nekünk 1 évünkbe telt. 5 iskola utasított el. Ebből 3 rá se nézett a gyerekre, csak megnézte a papírt, aztán csókolom.”

8. Híradás, élet az autista gyermekkel

Azokat a bejegyzéseket soroltam ide, amiben a blogot vezető édesanya egy-egy, a gyermekével történt eseményt, illetve annak a következményeit írja le. Ezek leíró jellegű híradások, tényközlések a mindennapi élet történéseiről, változásokról. Kidomborodhatnak benne az autista személyek jellegzetességei, és sok esetben megragadhatók bennük az író érzelmi viszonyulásai az egyes életeseményekhez, de lehetnek egyszerű tudósítások is, érzelmi értékelés nélkül.

2013. 08. 26.

„Talán túlzás nélkül állíthatom, hogy Szoninál újabb kapuk nyíltak meg azáltal, hogy szemüvege lett. [...] Egy NT embernek is nyilván rengeteget dob, sőt magamról is tudom, mert én is szemüveges vagyok. De mivel Ő eleve máshogy látja és érzékeli a szemével a dolgokat, neki ez nem csak egy pluszt jelent most. Leginkább biztonságot.”

II. Nem fogyatékoság- specifikus tartalmak:

1. Összegzés, hitvallás

Az ide sorolt bejegyzések leginkább egy belső monológra hasonlítanak. Szólhatnak egyszeri eseményről, de a mindennapi rutinról is, ahol nem maga az aktus vagy a történések kerülnek a középpontba, hanem azok mögöttes jelentéstartalmai, a blog írójának személyes értelmezései.

2014. 02. 05.

"Ki az a normális, mi a normális? Nem az a kérdés, hogy mi a normális vagy ki a normális. Hanem, hogy ki önmaga? Aztán kész, ennyi. Mindenki olyan amilyen, és szerintem pont a különbözőségünk csodálatos, hogy mindenki más."

2. Érzelmi híradás

Azokat a bejegyzéseket soroltam ebbe a kategóriába, melyekben a szerző érzelmeinek közlése áll a középpontban. Ezekben a megjegyzésekben megjelenhet az autizmus, illetve az autista gyermek is, de nem ő áll a középpontban, hanem a blog írójának, gyermekétől független, általános érzelmi állapota. Ide sorolom azokat a bejegyzéseket is, amelyben a blog írója reagál egy vagy több korábbi bejegyzésének kommentjeire, amennyiben ezeknek a bejegyzéseknek a központjában a blog írójának érzelmi állapota áll a középpontban.

2011. 06. 08.

„Bármennyire igyekszem pozitív lenni - hisz láttatok eddig, sőt sok támadás is pont azért ért már, merthogy baromi naivan állok dolgokhoz, és az élet nemcsak habos torta és a többi - nyilván azért két lábbal a földön járok, és bár próbálom nagyon tudatosan úgy alakítani az életemet, hogy a pozitívra fókuszáljak, és egy nehéz helyzetben is próbáljam gyorsan megtalálni a megoldást, néha nekem sem megy."

4. melléklet: A megjegyzések tartalmi egységeinek példákkal illusztrált kategóriarendszere.

I. Pozitív érzelmi viszonyulás:

1. Érzelmi támogatás nyújtása:

Ez a kategória lett a legtágabb, de azért nem bontottam őket alkategóriákra, mert ezek a tartalmak gyakran együtt, egymással keveredve jelennek meg, akár egy tartalmi egységen belül is.

Ebbe a kategóriába tartoznak azok a hozzászólások, amelyek az alábbi tartalmak közül egyet vagy többet tartalmaznak:

- dicséret, elismerés/egyértéktetés kifejezése, megerősítés: a hozzászóló dicsérő szavakkal, tetteinek helyeslésével támogatja a blog íróját vagy egy másik olvasótársát;
- együttérzés kifejezése: a megjegyzés írója érzelmi közösségvállalásról biztosítja a blog szerzőjét vagy egy másik hozzászólót;
- énfeltárás, saját tapasztalat megosztása, élmény-beszámoló: az olvasó a saját példájának felidézésével bátorítja, támogatja a blogot vezető édesanyát, illetve a többi olvasót;
- jókívánságok kifejezése;
- hittel, spiritualitással mint az elfogadás egy lehetséges módjával kapcsolatos hozzászólások.

2. Érzelmi támogatás igényének kifejezése:

Ebbe a kategóriába azokat a megjegyzéseket soroltam, amelyben a hozzászóló azt fejezi ki, hogy érzelmi támogatásra van szüksége ahhoz, hogy elfogadja fogyatékos gyermeke állapotát.

Linda... A nap mindig kisüt c bejegyzéshez, 2014. 04.15.

„Hasonló cipőben járok mint te....Sajnos nem tudom elfogadni még ezt az állapotot....:(„

II. Negatív érzelmi viszonyulás

Ebbe a kategóriába tartoznak azok a megjegyzések, amelyekben a blog írója bejegyzése negatív érzelmi reakciót vált ki a hozzászólóból.

Az elemzést lefuttatva kiderült, hogy ilyen megjegyzésre nem volt példa, de mégis megtartottam ezt a kategóriát a kialakított rendszerben. Ennek oka az volt, hogy bár ebben a konkrét blogban nem volt példa negatív érzelmi viszonyulásra, de úgy gondoljuk, hogy egy másik, hasonló témájú blogban nagy valószínűséggel jelenhet meg ilyen tartalom, ugyanis a fogyatékos gyermek elfogadásának folyamata ambivalens érzelmekkel terhelt.

III. Kognitív módon való segítségnyújtás

1. tudástartalom nyújtása:

Ebbe a kategóriába soroltam azokat a hozzászólásokat, amelyekben a megjegyzés írója információt nyújt az egyes kórképekről, terápiákról, diagnosztikus eljárásokról, fejlesztő módszerekről, különböző segédeszközökről.

Ezek a tudástartalmak nem minden esetben egyeznek a tudomány által elfogadott nézetekkel, legtöbbször inkább a hozzászóló tapasztalatait, véleményét, hiedelmeit tükrözi.

Pucros a Magányvélemény c bejegyzéshez, 2011. 05.11.

„Én azt hallottam, hogy vannak bélbaktériumtörzsek, amiknek a pasztörözött tej nagyon kedvez, és rengeteg ammóniát termelnek, ami erősíti az autizmust.”

2. tudástartalom iránt való igény kifejezése:

A megjegyzés írója a blog szerzőjét vagy a többi olvasót kéri, hogy osszák meg vele tapasztalataikat terápiáról, segédeszközökről, orvosokról, intézményekről, stb.

Füge2 a Fülvédő c bejegyzéshez, 2011. 09. 15.

„A Peltort mennyire fogja a zajt? Végülis, ha fölteszed, és a tanórán hangosak a gyerekek (ne adj isten a tanár:D), azért hallod őket, csak normál szinten? Vagy tök csönd lesz?”

IV. Kritika, negatív véleménynyilvánítás, egyet nem értés kifejezése

Azokat a megjegyzéseket sorolom ide, amelyek valamilyen kritikát, egyet nem értést fejeznek ki a blog írójának vagy egy olvasótársnak a véleményével kapcsolatban.

Charlie sheen a Magánvélemény c bejegyzéshez, 2011. 05. 09.

A bejegyzés: „Maga a szó egyébként ha jól tudom magadban levést, énség-et jelent.”

A hozzászólás: „*Én úgy tudom, hogy az autizmus az illető viselkedésében megfigyelhető automatizmusokra vonatkozik (pl. szövegismétlések).*”

V. Köszönetnyilvánítás

Azokat a megjegyzéseket vagy megjegyzés részeket soroltam ide, amelyekben a hozzászóló köszönetét nyilvánítja ki előzetesen kapott (érzelmi, kognitív vagy materiális) segítségért.

VI. Materiális segítségnyújtás (pl. segédeszköz)

Azokat a megjegyzéseket soroltam ide, amelyekben az olvasó anyagi segítséget (pl. segédeszközt) ajánl fel a blog szerzőjének vagy olvasótársainak.

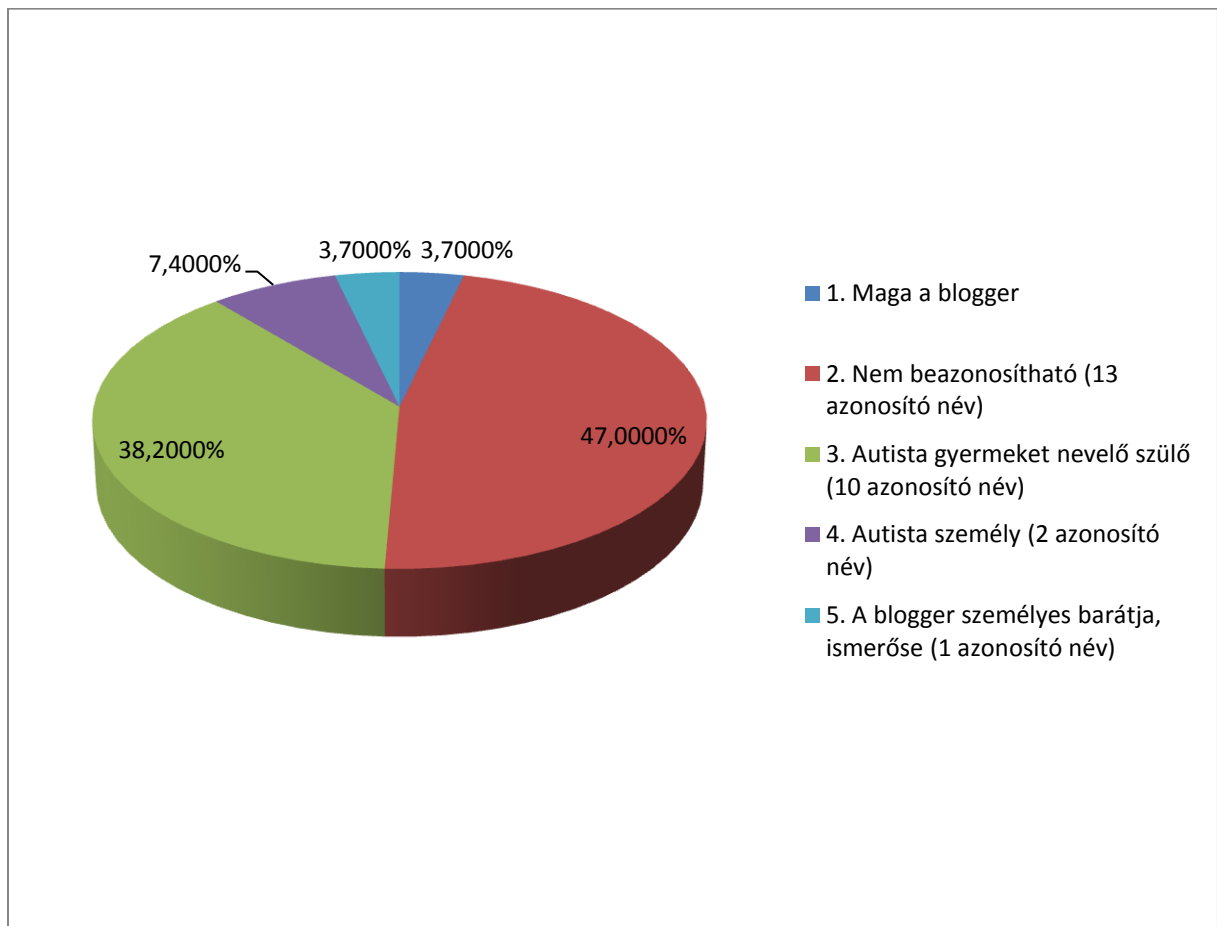
Anyamadár a Fülvédő c bejegyzéshez, 2011. 09. 14.

Pl.: „Én tudok szerezni ilyet, itt kint elég olcsó, csak nem tudom mennyi a postaköltség haza.”

VII. Egyéb

Az I.-VI. kategóriákba nem sorolható megjegyzések csoportja, melyek nem képeznek különálló egységet. Általában olyan rövid, megjegyzésszerű véleménynyilvánításokat, kizárásokat soroltunk ide.

5. melléklet: A blogban megjelenő virtuális kapcsolatok (hozzászólók) összesítése.

6. melléklet: Eredmények: blogbejegyzések tartalmi kategóriáinak összesítése.

A bejegyzések tartalmi kategóriái:	I.1.1.	I.1.2.	I.1.3.	I.2.	I.3.	I.4.	I.5.	I.6.	I.7.	I.8.	II.1.	II.2.	Összesen:
Az egyes tartalmakhoz rendelt bejegyzések száma:	4	3	11	1	10	3	5	1	1	7	7	5	58

7. melléklet: Eredmények: megjegyzések tartalmi kategóriáinak összesítése (milyen megjegyzésekhez szóltak hozzá).

Bejegyzések tartalma: Hozzá- szólók státusza:	I.1.1.	I.1.2.	I.1.3.	I.2.	I.3.	I.4.	I.5.	I.6.	I.7.	I.8.	II.1.	II.2.	Összesen:
1. Maga a blogger	3	2	3	8	7	2	0	1	1	2	4	0	33
2. Nem beazonosítható	3	2	1	4	2	1	0	0	0	2	2	0	17
3. Autista gyermeket nevelő szülő	2	0	1	8	9	1	0	1	1	2	3	0	28
4. Autista személy	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5	0	7
5. A blogger személyes barátja, ismerőse	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Összesen	9	4	7	20	18	4	0	2	2	6	14	0	86

8. melléklet: Eredmények: megjegyzések tartalmi kategóriáinak összesítése (milyen hozzászólások születtek).

Hozzászólások tartalma: Hozzászólók státusza:	I.1.	I.2.	II.	III.1.	III.2.	IV.	V.	VI.	VII.	Összesen
1. Maga a blogger	7	0	0	10	0	1	12	0	7	37
2. Nem beazonosítható	3	0	0	8	2	3	2	0	0	18
3. Autista gyermeket nevelő szülő	9	1	0	7	2	2	6	2	4	33
4. Autista személy	1	0	0	5	0	0	0	0	1	5
5. A blogger személyes barátja, ismerőse	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Összesen:	20	1	0	30	4	6	21	2	12	96